Załącznik nr 3:
"Analiza możliwości rozwoju: Otoczenie zewnętrzne a otoczenie wewnętrzne"

Opracowana na potrzeby
„Strategii Rozwoju gminy Nysa na lata 2014-2023"

Wszelkie prawa zastrzeżone. Kopiowanie, powielanie i wykorzystywanie części lub całości informacji, zawartych w Strategii w formie elektronicznej lub jakiejkolwiek innej bez zgody autora zabronione.

© 2BA doradztwo strategiczne i Instytut Badawczy IPC

Spis treści

SPIS TREŚCI 2

II. ANALIZA MOŻLIWOŚCI ROZWOJU: OTOCZENIE ZEWNĘTRZNE, A OTOCZENIE WEWNĘTRZNE 5

1. Audyt 5
a) Uwarunkowanie zewnętrzne rozwoju gminy Nysa 5
b) Sytuacja otoczenia zewnętrznego funkcjonowania JST 9
Sfera przestrzenna 9
Sfera społeczna 9
Sfera gospodarcza 10
c) Ustalenie kluczowych obszarów na polu rywalizacji i współpracy oraz zebranie informacji o nich 12
Stera przestrzenna 12
Sfera społeczna 14
Sfera gospodarcza 16

2. ANALIZA USYTUOWANIA (UMIEJSCOWIENIA) GMINY NYSA 18

a) usytuowanie lokalne 18

b) usytuowanie w Euroregionie Pradziad w kontekście transgraniczności położenia 19

c) usytuowanie w województwie opolskim 20

d) usytuowanie na mapie Polski 22

e) usytuowanie w Europie 24

3. ANALIZA ELEMENTÓW OTOCZENIA ZEWNĘTRZNEGO 26

a) czynniki demograficzne 26

b) czynniki społeczne 28

c) czynniki ekonomiczne 30

d) czynniki polityczne 32

e) czynniki technologiczne 33

f) czynniki międzynarodowe 35

4. ANALIZA WSKAŹNIKÓW KONKURENCYJNOŚCI W KONTEKŚCIE POZYCJI I SZANS ROZWOJOWYCH GMINY NYSA W OPOZYCJI DO WYBRANYCH GMIN 35

a) kapitał ludzki 37

b) sprawność i potencjał władzy lokalnej 38

c) potencjał ekonomiczny 39

d) środowisko i warunki naturalne 40

e) warunki życia 41

f) Potencjał rozwojowy (inwestycje) 42

g) potencjał kulturalny i turystyczny 44

h) społeczeństwo obywatelskie 45

i) infrastruktura 46

Analiza wskaźnikowa – podsumowanie 48

5. ANALIZA SIŁ ODDZIAŁYWANIA KONKURENCYJNEGO WG PORTERA 49

a) czynniki konkurencyjności 49

Mieszkańcy 49

Turyści 50

Przedsiębiorcy i inwestorzy 51

b) wpływ czynników konkurencyjności na rozwój gminy Nysa. 51

Mieszkańcy 51

1. Czynniki przestrzenne 51

2. Czynniki społeczne 52

3. Czynniki gospodarcze 52

Turyści 53

1. Walory turystyczne 53

2. Zagospodarowanie turystyczne 53

3. Dostępność komunikacyjna 54

4. Marketing oferty turystycznej 54

Inwestorzy 55

1. Jakość zasobów pracy 55

2. Dostępność transportowa 55

3. Chłonność rynku 56

4. Infrastruktura gospodarcza 56

5. Infrastruktura społeczna 57

6. SCENARIUSZE STANÓW OTOCZENIA W KONTEKŚCIE ROZWOJU GMINY NYSA 57

a) scenariusze optymistyczne 58

b) scenariusze najbardziej prawdopodobne 59

c) scenariusze pesymistyczne 60

7. ZEWNĘTRZNE A WEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY NYSA 61

Sfera przestrzenna 62

Sfera społeczna 63

Sfera gospodarcza 64

SŁOWNIK POJĘĆ 66

SPIS WYKRESÓW, TABEL I MAP 67

BIBLIOGRAFIA 68

II. Analiza możliwości rozwoju: otoczenie zewnętrzne, a otoczenie wewnętrzne

1. Audyt

a) Uwarunkowania zewnętrzne rozwoju gminy Nysa,

b) Sytuacja otoczenia zewnętrznego funkcjonowania JST,

c) Ustalenie kluczowych obszarów na polu rywalizacji i współpracy i zebranie informacji o nich.

a) Uwarunkowanie zewnętrzne rozwoju gminy Nysa

W analizie strategicznych uwarunkowań rozwoju czynniki zewnętrzne to te, na które nie mamy bezpośredniego wpływu. Należy rozpatrywać je w kontekście szans i zagrożeń dla realizacji polityki rozwoju gminy Nysa. Na uwarunkowania zewnętrzne należy spojrzeć z różnej perspektywy, oceniając ich wpływ na wykorzystanie mocnych stron danej jednostki terytorialnej oraz wpływ na niwelowanie słabych stron. Dlatego strategia rozwoju powinna ocenić poziom wpływu czynników zewnętrznych w kontekście docelowego stanu, tj. wizji rozwoju gminy Nysa.

W celu usystematyzowania spojrzenia na czynniki zewnętrzne mające wpływ na rozwój gminy podzielimy je na czynniki związane z przestrzenią, czynniki społeczne oraz gospodarcze. Szanse i zagrożenia dla rozwoju ocenimy w kontekście położenia gminy Nysa na tle międzynarodowym, krajowym, województwa opolskiego oraz powiązań subregionalnych i lokalnych.

W poniższej analizie gminę Nysa traktować będziemy nie tylko, jako obszar, lecz jako „sieć powiązań przestrzenno-społeczno-gospodarczych", jako „podmiot" realizujący swój własny „plan rozwoju", dążący do zaspokojenia potrzeb wszystkich klientów.

Uwarunkowania przestrzenne, społeczne i gospodarcze rozwoju gminy Nysa związane są z położeniem w Europie Środkowej, w kraju będącym częścią Unii Europejskiej. Udział Polski w strukturach unijnych wiąże się z uczestnictwem w realizacji wspólnej polityki rozwoju. Programowanie przez Polskę jej poszczególnych sfer: gospodarczej, przestrzennej czy społecznej odbywa się w kontekście ogólnoeuropejskiej polityki rozwoju opartej na innowacji, konkurencyjności oraz zrównoważonym rozwoju. W dużej mierze zachowany jest także kontekst czasowy programowania rozwoju kraju oparty na siedmioletnich okresach realizacji polityki rozwoju Unii Europejskiej. Opiera się on również na polityce regionalnej. Oznacza to, że regiony otrzymują coraz szersze kompetencje związane z realizacją polityki rozwoju.

„Nowe podejście do polityki regionalnej w okresie 2014 - 2020 oznacza, że działania realizowane w jej ramach powinny opierać się na:

- Ukierunkowaniu interwencji publicznej na wzmacnianie konkurencyjności regionów,
- Większym wykorzystaniu przewag konkurencyjnych i potencjałów rozwojowych regionów,
- Wspieraniu tworzenia wieloletnich, zdecentralizowanych polityk rozwojowych odnoszących się do wszystkich regionów,
- Odejściu od rozproszonej interwencji na rzecz skoncentrowanych inwestycji."[1]

Uwarunkowania zewnętrzne rozwoju gminy Nysa na poziomie krajowym i regionalnym związane są z polityką przestrzenną, społeczną i gospodarczą kraju. Są one w znacznym stopniu kształtowane przez położenie w zachodniej części województwa opolskiego, w pasie przygranicznym. Tędy przebiega historyczna granica pomiędzy Górnym i Dolnym Śląskiem. Gmina Nysa w kontekście polityki przestrzennej kraju i województwa określana jest, jako subregionalny ośrodek wzrostu, ośrodek administracji powiatowej oraz miasto średniej wielkości.

W wymiarze regionalnym, gmina Nysa tworzy sieć powiązań wykraczających poza obszar województwa opolskiego. Najsilniejsze powiązania społeczno-gospodarcze związane są z aglomeracją wrocławską oraz śląską, administracyjne zaś z Opolem. Sieć powiązań z Wrocławiem ma także wymiar historyczny. Podobnie jak całe województwo opolskie, gmina Nysa doświadcza negatywnego zjawiska „konkurencji" ze strony silniejszych ośrodków wzrostu. Zarówno aglomeracja wrocławska, jak i śląska, to jedne z najbardziej dynamicznie rozwijających się obszarów w Polsce, odznaczające się wysoką koncentracją czynników wzrostu, w szczególności kapitału ludzkiego oraz wyróżniające się na tle kraju wysokim poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego.

Nysa wraz z przyległymi do miasta obszarami wiejskimi tworzy sieć powiązań funkcjonalnych. W najbliższym sąsiedztwie obszaru miejskiego tereny wiejskie tracą swoje pierwotne funkcje na rzecz funkcji usługowych oraz mieszkalnych. Na pozostałych obszarach wiejskich nadal przeważa funkcja rolnicza oraz wypoczynkowo-turystyczna. Nysa, jako ośrodek powiatowy, posiada szereg powiązań z przyległymi do niej gminami, których siedziby pełnią funkcję lokalnych ośrodków wzrostu. Po 2004 roku, od akcesji Polski do Unii Europejskiej i od czasu wejścia do Strefy Schengen, coraz mocniejsze są związki Nysy z Republiką Czeską, w szczególności z obszarem przygranicznym. Współpraca przygraniczna posiada jednak dłuższą tradycję i związana jest m.in. z funkcjonowaniem Euroregionu Pradziad.

Gmina Nysa w przestrzeni województwa opolskiego, w kontekście Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego 2014 – 2020 (RPO WO 2014 – 2020).

„Zgodnie z zapisami Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego, wyzwaniem dla przyszłej polityki regionalnej jest zwiększanie spójności terytorialnej w skali krajowej i regionalnej, m.in. przez budowanie powiązań funkcjonalnych między miastami wojewódzkimi a ich otoczeniem regionalnym,

[1] Źródło: Strategia Rozwoju Kraju 2020

a zwłaszcza między miastami i obszarami wiejskimi, a także przez aktywne przeciwdziałanie marginalizacji najsłabiej rozwijających się obszarów oraz ograniczanie dysproporcji rozwojowych między poszczególnymi województwami.

W zawartym w dniu 26 października 2012 r. porozumieniu w sprawie utworzenia Aglomeracji Opolskiej, 20 gmin zinstytucjonalizowało wolę podejmowania wspólnych działań w zakresie: planowania strategicznego i przestrzennego, rozwoju gospodarczego, transferu nowych technologii z centrów naukowych Opola do podmiotów gospodarczych Aglomeracji Opolskiej, transportu zbiorowego, ochrony zasobów przyrodniczych, ochrony środowiska, ochrony przeciwpowodziowej, oświaty, kultury, sportu i turystyki.

W planie zagospodarowania przestrzennego województwa oraz Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego (SRWO), z uwagi na wielkość regionu, rozkład przestrzenny sieci osadniczej i jej policentryzm, a także celowość zapewnienia równomiernej dostępności w szczególności do usług, do tej kategorii ośrodków zaliczono miasta Brzeg, Kędzierzyn-Koźle, Kluczbork i Nysę.

Jak wskazują wyniki analiz ośrodki subregionalne wykazują silne pozytywne tendencje rozwojowe, co oznacza, że posiadają one potencjał, aby gromadzić i rozprzestrzeniać procesy rozwojowe.

Granice przyjętych w SRWO obszarów funkcjonalnych ośrodków subregionalnych należy traktować, jako ich minimalny zasięg, co oznacza, że możliwe jest ich poszerzanie w celu uwzględnienia wszystkich istotnych związków funkcjonalnych i uwarunkowań rozwojowych, w tym podejmowanych inicjatyw współpracy jednostek samorządu terytorialnego na rzecz rozwoju subregionu.

Wzmocnienie zintegrowanego podejścia terytorialnego, lepsze planowanie i efektywne wykorzystanie środków Wspólnych Ram Strategicznych w odniesieniu do zdiagnozowanych potrzeb i potencjałów to jedno z wyzwań programowania perspektywy 2014-2020 w województwie opolskim.

W ramach Programu wyodrębnione zostało wsparcie dla obszarów o szczególnych uwarunkowaniach terytorialnych, jak również zastosowanie będzie miała nowa forma wsparcia w postaci Zintegrowanej Inwestycji Terytorialnej. W Programie przyjęta została zasada, iż interwencja dedykowana Obszarów Strategicznej Interwencji (OSI) oraz Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT) koncentrować się będzie na poziomie wyodrębnionych działań lub poddziałań. RPO WO 2014-2020 zakłada zastosowanie instrumentu Zintegrowanej Inwestycji Terytorialnej wyłącznie na obszarze Aglomeracji Opolskiej.

Nowy kierunek polityki rozwoju regionalnego koncentrujący się na podejściu tematycznym i przestrzennym, stawia przez województwem opolskim nowe wyzwania. Aby zapobiec niekorzystnym trendom demograficznym i zapewnić spójność wewnętrzną w regionie w ramach Programu zdefiniowano dwa kluczowe obszary strategicznej interwencji:

- OSI Depopulacja,
- OSI Obszary Przygraniczne.

Sposób koncentracji interwencji na wskazanych wyżej obszarach będzie spójny z pozostałymi działaniami realizowanymi w ramach RPO WO 2014-2020. Podejmowane przedsięwzięcia będą się wzajemnie przenikać i uzupełniać. Zintegrowane podejście będzie sprzyjało konkurencyjności regionu."[2]

Podsumowanie:

- Gmina Nysa, jako ośrodek subregionalny, na obecnym etapie przygotowań założeń RPO WO 2014-2020 nie został ujęty w dodatkowej alokacji środków finansowych w ramach ZIT, gdyż projekt RPO zakłada zastosowanie tego instrumentu tylko dla Aglomeracji Opolskiej.

- Gmina Nysa objęta zostanie wsparciem RPO przewidzianym dla dwóch Obszarów Strategicznej Interwencji (OSI Depopulacja, OSI Obszary Przygraniczne).

Mapa 1 Podział województwa opolskiego na jednostki statystyczne NUTS3.

[2] Źródło: Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego 2014 – 2020

Źródło: Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego

b) Sytuacja otoczenia zewnętrznego funkcjonowania JST

Sfera przestrzenna

Położenie gminy Nysa pomiędzy obszarami wzrostu (aglomeracja wrocławska i śląska) powoduje, że jest ona szczególnie narażona na konkurencję o czynniki wzrostu. Dotyczy to w szczególności kapitału ludzkiego, a przede wszystkim osób z wykształceniem wyższym oraz ludzi młodych. Aglomeracje wrocławska i śląska z ich ofertą edukacyjną, kulturalną oraz gospodarczą są na tyle atrakcyjne, że powoduje to stały odpływ kapitału ludzkiego, obserwowany na przestrzeni kilku ostatnich lat.

Gmina Nysa położona jest w niedużej odległości od korytarza transportowego opartego na autostradzie A4 oraz linii kolejowej z Wrocławia do Katowic, które są częścią III Paneuropejskiego Korytarza Transportowego TEN-T (ang. Trans-European Transport Networks). Dzięki autostradzie A4, pomimo peryferyjnego położenia w skali kraju przy granicy z Czechami, obszar gminy Nysa jest stosunkowo łatwo dostępny z innych regionów kraju, a także z Niemiec. Utrudniony jest jednak dostęp do sieci autostrad Republiki Czeskiej ze względu na obszar górski po stronie południowych sąsiadów Polski.

Powiązania komunikacyjne z autostradą A4 związane są z przebiegiem dróg krajowych. Przez gminę przebiegają drogi krajowe: 46: Kłodzko – Nysa – Opole – Lubliniec – Częstochowa – Szczekociny oraz 41: Nysa – Prudnik – granica z Czechami w Trzebinie. W ramach drogi 46 i 41 kosztem przeszło 400 mln złotych planowana jest w latach 2014-2017 budowa 16,5 km obwodnicy miasta (wg planów Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad (GDDKiA) o szerokości 4 pasów wraz z kilkoma nowoczesnymi skrzyżowaniami bezkolizyjnymi). Sieć uzupełniają drogi wojewódzkie: 401 Brzeg – Nysa, 411 Głuchołazy – Nysa, 407 Korfantów – Nysa. Połączenia kolejowe realizowane są w kierunku Opola oraz na trasie Brzeg – Nysa – Kędzierzyn Koźle.

W ujęciu zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego, gmina Nysa położona jest w zachodniej części regionu. Obszar ten charakteryzuje się przewagą funkcji rolniczych oraz turystyczno-rekreacyjnych. Związane jest to z wysoką, jakością rolniczej przestrzeni produkcyjnej, z walorami przyrodniczymi położenia w dolinie Nysy Kłodzkiej oraz sąsiedztwem jezior Nyskiego i Otmuchowskiego.

Sfera społeczna

W zachodniej części województwa opolskiego przeważa funkcja rolnicza. Obszar gminy Nysa zamieszkany jest przez ludność napływową, w odróżnieniu od wschodniej części województwa opolskiego, gdzie występuje głównie ludność autochtoniczna. Analizując czynniki demograficzne można pokusić się o stwierdzenie, że gmina Nysa, podobnie jak całe województwo opolskie, jest

w trudnym położeniu. Dlatego w kontekście polityki przestrzennej kraju region został określony, jako obszar problemowy, wymagający interwencji na poziomie krajowym i europejskim.

Liczba ludności w regionie opolskim ulega stałemu zmniejszeniu. Prognozy w skali kraju także nie są optymistyczne. Wzrostu liczby mieszkańców można się spodziewać w otoczeniu głównych aglomeracji, które skupiają największy potencjał rozwojowy. Wzrost prognozowany jest również na obszarach wiejskich, w bezpośrednim sąsiedztwie ośrodków miejskich, co jest widoczne także na przykładzie obszarów wiejskich wokół Nysy. Jednak dla całej gminy można oczekiwać dalszego zmniejszania się liczby ludności. Wpływ na to będzie mieć przede wszystkim migracja do obszarów skoncentrowanego wzrostu (Wrocław, aglomeracja śląska, Warszawa, Kraków) oraz niski wskaźnik dzietności, związany z niekorzystną sytuacją ekonomiczną rodzin.

Zmieniać się będzie także proporcja pomiędzy grupami osób w wieku nieprodukcyjnym, produkcyjnym i przedprodukcyjnym. Efekt tych zmian będzie szczególnie widoczny po 2020 roku, kiedy znacząco zacznie spadać liczba osób w wieku produkcyjnym. W związku z tym oczekiwać można dalszych zmian w polityce społecznej kraju, polegających na wydłużeniu wieku emerytalnego i likwidacji przywilejów emerytalnych grup społecznych do tej pory uprzywilejowanych (np. służby mundurowe).

W wyniku pozytywnych zmian i inwestycji w kapitał ludzki można oczekiwać poprawy wydajności pracy. Polska, w tym południowo-zachodnia część kraju, dzięki korzystnemu położeniu (bliskość rynków zbytu w Niemczech, powiązania komunikacyjne, centra wzrostu: Wrocław, aglomeracja śląska) nadal będzie atrakcyjnym miejscem do inwestowania, co przełoży się pozytywnie na rynek pracy. Inną kwestią jest to, czy zmiany te obejmą swoim zasięgiem bezpośrednio obszar gminy Nysa. Zatrzymanie „kapitału ludzkiego" na obszarze gminy zależeć będzie od atrakcyjności zamieszkania w gminie Nysa. Kapitał ludzki jest i będzie motorem wzrostu na terenie gminy.

Sfera gospodarcza

„Członkostwo w Unii Europejskiej wzmocniło instytucjonalnie procesy zmian, pokazało nowe możliwości wynikające ze swobody przepływu towarów, kapitału i zasobów ludzkich – sam eksport polskich produktów (bez usług) do Unii Europejskiej to 78% całego eksportu (2007). Korzyścią jest również stworzenie warunków do polityki rozwoju opartej na funduszach europejskich, co po raz pierwszy po 1989 roku pozwoliło na realizację inwestycji publicznych na większą skalę – od około 3,4% PKB pod koniec XX w. do prawie 5% na przełomie 2009 i 2010 roku. Sprzężenie efektu transformacji i wejścia do UE daje podstawy stabilności. Jej źródłem jest także modernizacja, co widać wyraźnie w strukturze tworzenia polskiego PKB, gdzie coraz większe znaczenie mają usługi rynkowe i unowocześniający się przemysł. Coraz większym wyzwaniem staje się natomiast przeobrażanie potencjału rozwojowego obszarów wiejskich, bo zmienia się rola rolnictwa."[3]

[3] Źródło: Raport Polska 2030

Gospodarka Polski wykazuje stałą tendencję wzrostową. Co prawda w ostatnich latach tempo wzrostu gospodarczego wyhamowało, jednak nadal wykazywało tendencję wzrostu. Polska jest i będzie przynajmniej do 2020 roku największym beneficjentem Unii Europejskiej. Prawdopodobnie lata te będą ostatnią szansą na wykorzystanie tak dużej pomocy finansowej. Dlatego też polityka rozwoju regionalnego kraju oparta będzie na bardziej efektywnych i lepiej ukierunkowanych interwencjach w kilku kluczowych regionach i obszarach tematycznych. Widoczne to będzie choćby w finansowaniu inwestycji, czy też wspieraniu projektów, które mają charakter przekrojowy, partnerski oraz posiadają istotny wpływ na rozwój gospodarczy kraju.

Pomimo zdecydowanej poprawy sytuacji gospodarczej kraju, Polska nadal nie osiągnęła średniego poziomu PKB per capita dla Unii Europejskiej. W skali kraju występuje znaczne rozwarstwienie poziomu rozwoju gospodarczego. Oprócz województw Polski Wschodniej, obszarami zdecydowanie słabiej rozwijającymi są Pomorze Zachodnie i Środkowe oraz niektóre regiony południowo-zachodniej części kraju, w szczególności obszary oddalone od centrów rozwoju gospodarczego. To ośrodki metropolitalne skupiają główne potencjały rozwoju. Wyzwaniem dla spójnej polityki rozwoju gospodarczego kraju, a tym samym także dla rozwoju przestrzennego i społecznego, jest wyrównanie różnic w rozwoju poszczególnych regionów. Konkurencyjność Polski nadal będzie opierać się na skoncentrowanych ośrodkach wzrostu, które tworzą największe aglomeracje. Ośrodki terytorialne takie jak gmina Nysa, powinny znaleźć swoje miejsce na rynku, poprzez wykorzystanie endogennych czynników wzrostu, poprzez specjalizację, np. związaną z funkcją turystyczną oraz poprzez wzmocnienie powiązań, jako subregionalnego ośrodka wzrostu, z metropolitalnymi ośrodkami wzrostu.

Polska w ciągu najbliższych lat powinna znajdować się nadal wysoko w rankingach atrakcyjności inwestycyjnej. Wpływ na wiarygodność inwestycyjną Polski ma jej udział w strukturach Unii Europejskiej, stabilność polityki fiskalnej oraz poprawa jakości prawa, a także potencjał kapitału ludzkiego. O ile kwestie polityczne wydają się być stabilne na przestrzeni następnych lat, o tyle w polityce fiskalnej kraju można oczekiwać zmian. Kluczowym dla oceny atrakcyjności, będzie dążenie Polski do strefy euro oraz poziom inwestycji w infrastrukturę wspierającą działalność gospodarczą, w szczególności infrastrukturę komunikacyjną i energetyczną. Dzięki wsparciu funduszami unijnymi nastąpi dalsza poprawa infrastruktury kraju. Prawdopodobne są dalsze zmiany w prawie, w kierunku ułatwienia prowadzenia działalności gospodarczej. Z drugiej strony bardzo realny jak wzrost poziomu obciążeń podatkowych zarówno przedsiębiorców jak i społeczeństwa (np. dalszy wzrost podatku VAT, wzrost ubezpieczeń społecznych).

W skali regionalnej, konkurencyjność gminy Nysa w pozyskiwaniu nowych inwestycji warunkowana jest przede wszystkim dostępnością komunikacyjną, którą należy ocenić wysoko oraz kapitałem ludzkim. Największy potencjał rozwoju w przyszłości prognozowany jest dla dziedzin gospodarki opartych na wiedzy i innowacji. Rozwój ten skupiać się będzie wokół największych aglomeracji. Dla gminy Nysa oznacza to konkurowanie z Wrocławiem oraz aglomeracją śląską o najbardziej atrakcyjne inwestycje oraz o wysokiej jakości kapitał ludzki, co będzie dużym wyzwaniem.

Sytuację gminy Nysa na mapie gospodarczej kraju można opisać następująco: silna konkurencja z ośrodkami wzrostu, tj. Wrocławiem i aglomeracją śląską, duży potencjał rozwoju specjalizacji opartej na przemyśle rolno-spożywczym, potencjał utrzymania wysokiej jakości produkcji rolniczej,

potencjał rozwoju funkcji turystycznej, duży potencjał rozwoju związany z bliskością skoncentrowanych obszarów wzrostu (Wrocław, aglomeracja śląska), wysoka jakość kapitału ludzkiego, infrastruktura telekomunikacyjna, jakość i dostępność instytucji otoczenia biznesu.

c) Ustalenie kluczowych obszarów na polu rywalizacji i współpracy oraz zebranie informacji o nich

Stera przestrzenna

Gmina Nysa położona jest w centrum powiatu nyskiego, w zachodniej części województwa opolskiego. Graniczy z gminami: Korfantów, Głuchołazy, Otmuchów, Pakosławice i Łambinowice oraz powiatem prudnickim (gmina Prudnik). Miasto Nysa jest jednocześnie stolicą powiatu nyskiego i siedzibą władz powiatowych.

Podobnie jak obszar województwa, gmina Nysa wykazuje szereg cech przestrzennych warunkujących możliwości rozwoju. Wraz ze swoim otoczeniem wykazuje policentryczny układ przestrzenny. Miasto Nysa wraz z bezpośrednio przyległymi do niego obszarami wiejskimi, które tracą tradycyjne funkcje rolnicze na rzecz funkcji usługowych i mieszkalnych, tworzy sieć powiązań funkcjonalno – przestrzennych z otaczającymi je obszarami wiejskimi oraz sąsiednimi ośrodkami rozwoju lokalnego.

Mapa 2 Podział administracyjny powiat nyskiego.

Źródło: www.odnowawsi.eu/serwis/index.php?id=145&idd=72 (01.08.2013)

Gmina Nysa posiada dobre powiązania komunikacyjne ze stolicą województwa, a także z dużymi ośrodkami wzrostu, jakim są Wrocław oraz aglomeracja śląska. Dzięki położeniu w niedużej odległości

od, biegnącej przez centralną część województwa opolskiego, autostrady A4 oraz Opola, przez które przebiega ważna linia kolejowa, obszar gminy jest łatwo dostępny z innych regionów Polski.

Układ transportowy, oparty na szlakach komunikacyjnych przebiegających przez centralną część województwa opolskiego, jest częścią III Paneuropejskiego Korytarza Transportowego (sieć TEN-T). Oznacza to względnie dobre skomunikowanie z układem komunikacyjnym Zachodniej Europy, w szczególności w kierunku Berlina, Drezna i Lipska. Na uwagę zasługuje również przebieg dróg wodnych opartych na rzece Odrze i Kanale Gliwickim, który stwarza potencjalne możliwości wykorzystania tej trasy w transporcie towarów w kierunku Morza Bałtyckiego.

Gmina Nysa położona jest w bezpośrednim sąsiedztwie granicy z Republiką Czeską. W strategii rozwoju kraju oraz w polityce europejskiej obszary transgraniczne posiadają status szczególny. Z jednej strony należy je traktować wyjątkowo z uwagi na peryferyjne położenie względem ośrodków wzrostu w danym kraju. Z drugiej strony, w kontekście europejskim, obszary transgraniczne położone na granicach wewnętrznych Unii Europejskiej powinny dążyć do wyrównywania poziomu rozwoju po obu stronach granicy, w celu tworzenia spójnej przestrzeni. Współpraca gminy Nysa z partnerami z Republiki Czeskiej nadal będzie traktowana priorytetowo. W szczególności w obszarach takich jak infrastruktura komunikacyjna, ochrona środowiska, w tym ochrona przeciwpowodziowa, bezpieczeństwo publiczne, turystyka, kultura.

Gmina Nysa położona jest w dolinie Nysy Kłodzkiej, co powoduje szereg ograniczeń rozwojowych. Realne jest zagrożenie powodziowe, pomimo istnienia zapory i Jeziora Nyskiego. Infrastruktura przeciwpowodziowa wymaga inwestycji. Obecnie realizowany jest I etap modernizacji zbiornika wodnego Nysa w zakresie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego o wartości prawie 500 mln zł. Zagrożenie powodziowe związane jest także z położeniem w sąsiedztwie obszarów podgórskich (południowo-zachodnia część gminy Nysa) i faktem, że ekstrema pogodowe na takich obszarach przybierają bardziej niszczycielską siłę. Zagrożenie powodziowe może być potęgowane przez niską lesistość, nie tylko na obszarze samej gminy (9,2%), ale także na terenie całego powiatu nyskiego (12,5%).

Przez obszar gminy przebiega korytarz ekologiczny oparty na dolinie Nysy Kłodzkiej. Jezioro Nyskie wraz z Jeziorem Otmuchowskim stanowią obszar Otmuchowsko-Nyskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Jezioro Nyskie to ostoja ptaków wodnych i błotnych. Teren ten został włączony do obszaru NATURA 2000. Forty w Nysie to największe w województwie opolskim miejsce zimowania nietoperzy. Występowanie obszarów chronionych może powodować konflikty na linii gospodarka/turystyka – przyroda.

Jednak występowanie atrakcyjnych przyrodniczo i krajobrazowo obszarów stwarza dodatkowe możliwości rozwoju związane z rekreacją, turystyką i sportem. Obszar gminy Nysa traktowany jest w skali województwa opolskiego, jako obszar o najwyższej atrakcyjności dla rozwoju turystyki. Na taką ocenę dodatkowo wpływa położenie gminy w sąsiedztwie obszarów o dużej atrakcyjności turystycznej, w szczególności terenów górskich po stronie czeskiej. Ponadto posiada ona duży potencjał turystyki kulturowej związany z przestrzenią miejską (liczne zabytki, muzeum, imprezy kulturalne).

W gminie Nysa użytki rolne zajmują 13670 ha, co stanowi 62,8 % powierzchni gminy, w tym aż 93,5% stanowią grunty orne. Gmina Nysa posiada bardzo korzystne warunki dla rolnictwa. Wysoka jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej wiąże się m.in. z dużym udziałem gleb o wysokiej bonitacji oraz warunkami klimatycznymi (m.in. długi okres wegetacji). Gmina posiada jeden z wyższych w województwie wskaźników jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej wynoszący 86,9 punktów (wskaźnik dla województwa opolskiego 81,4 pkt. i jest to najwyższy wskaźnik w kraju w ujęciu województw, dla całego kraju wskaźnik ten wynosi 66,6 pkt.). 59,23% gruntów ornych położonych jest na glebach bardzo dobrych i dobrych (klasy bonitacyjne I-III, w tym klasa bonitacyjna I – 1 ha, klasa bonitacyjna II – 1058 ha, klasa bonitacyjna IIIa – 3512 ha, klasa bonitacyjna IIIb – 2851ha). Jedynie 7,06% gruntów ornych stanowią gleby słabe i bardzo słabe (V klasa bonitacyjna – 766 ha, VI klasa bonitacyjna – 118 ha). Udział gruntów ornych położonych na glebach średnich wynosi 33,71% (klasa bonitacyjna IVa – 2959 ha, klasa bonitacyjna IVb – 1265 ha). W przypadku użytków rolnych w klasach bonitacyjnych od I do III znajduje się 62,34% ogółu użytków rolnych; w IV klasie bonitacyjnej – 31,62%, a w V-VI klasie bonitacyjnej – 6,04%. Zagrożeniem dla utrzymania wysokiej produktywności branży rolniczej mogą być zmiany klimatu. Jego prognozowane ocieplenie może skutkować szeregiem zmian o charakterze lokalnym, o trudnych do przewidzenia konsekwencjach. W przypadku rolnictwa zagrożeniem może być także rozkład opadów, np. w okresie wegetacyjnym. Duże zagrożenie mogą powodować susze w okresie wzrostu upraw (kwiecień – maj) oraz występowanie ekstermów pogodowych powodujących straty w uprawach.

Gmina Nysa wykazuje się dosyć wysokim stopniem rozwoju infrastruktury. Wiąże się to z relatywnie gęstą siecią dróg. Utrudnieniem dla spójności terytorialnej obszaru gminy Nysa jest dolina Nysy Kłodzkiej i Jezioro Nyskie. Niezadowalający jest stan dróg w mieście Nysa oraz na obszarach wiejskich.

Dodatkowo gmina posiada połączenie kolejowe z Opolem, Brzegiem oraz Kędzierzynem Koźle. Jednak stan infrastruktury kolejowej wymaga podjęcia działań inwestycyjnych.

Na obszarze gminy Nysa znajduje się Podstrefa Nysa – Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „INVEST-PARK". Jej docelowa powierzchnia wynosić będzie 168,86 ha, przy czym teren zainwestowany zajmuje obszar 12,17 ha. Działają na nim firmy Alsecco, Vasco i Advantech. Planuje się przyłączenie do Podstrefy Nysa terenu zlokalizowanego przy planowanej obwodnicy. Teren ten wymaga nakładów inwestycyjnych w celu uzbrojenia i wytyczenia dojazdu. Właścicielem gruntów jest Agencja Rynku Rolnego.

Sfera społeczna

Miejsko-wiejsko gmina Nysa zamieszkiwana jest przez 58397 mieszkańców[4], a gęstość zaludnienia w gminie wynosi 268 osób na 1 km^2 (GUS, 2012). Liczba ludności od 2002 roku zmniejszyła się ogółem o 2221 osób, przy czym na obszarze miejskim odnotowano spadek o 6,1%, zaś na obszarach wiejskich Gminy – wzrost o 5,8%.

[4] Dane na dzień 31.XII.2012 r. Rocznik Statystyczny Województwa Opolskiego za rok 2012.

Spadek liczby ludności jest jednym z głównych zagrożeń dla rozwoju gminy Nysa w ciągu najbliższych dziesięcioleci. Nysa, jako część regionu między metropolitalnego, jest szczególnie narażona na negatywne oddziaływanie konkurencyjnych ośrodków wzrostu (Wrocławia, aglomeracji śląskiej), pomimo względnie niedużej odległości od tych ośrodków (w przeciwieństwie do podobnych obszarów problemowych jak Pomorze Środkowe i Zachodnie, zachodnia część Dolnego Śląska czy też Polska Wschodnia, które położone są peryferyjnie względem ośrodków wzrostu).

„Procesy depopulacji nie przebiegły równomiernie wewnątrz województwa opolskiego. Większym ubytkiem ludności cechował się podregion opolski (-5,3%). W podregionie nyskim, obejmującym gminę Nysa, zanotowano spadek o 3,5%."[5] Liczba ludności gminy Nysa ulega systematycznemu zmniejszaniu. Proces ten dotyczy w dużym stopniu przestrzeni miejskiej. Na obszarze wiejskim odnotowano wzrost liczby ludności, co można tłumaczyć zmianą funkcji przestrzeni bezpośrednio sąsiadującej z miastem. Spadek liczby ludności związany jest z niskim wskaźnikiem urodzin oraz migracjami poza obszar gminy.

Tabela 1 Liczba ludności gminy Nysa, lata 2002-2012.

Rok	**2002**	**2004**	**2006**	**2008**	**2010**	**2012**
Liczba ludności gminy Nysa	60618	60306	59973	59326	58761	58397

Źródło: BDL/GUS

Pod względem kategorii ekonomicznych większość ludności stanowią osoby z kategorii wiekowej w wieku produkcyjnym – 64,8% ogółu ludności (GUS, 2012). Wśród ludności niemal co piąta osoba to mieszkaniec w wieku poprodukcyjnym (19,6%), podczas gdy ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła tylko 15,8% ogółu ludności. Na przestrzeni lat 2002-2012 obserwować można trend rosnącego odsetka osób w wieku poprodukcyjnym (wzrost o 4,8% w okresie 10 lat) oraz malejącego odsetka osób w wieku przedprodukcyjnym (spadek o 5,5% w okresie 10 lat). Opisane powyżej tendencje występują zarówno w mieście, jak i na obszarze wiejskim gminy.

Zatrzymanie kapitału ludzkiego w obszarze gminy Nysa zależy od szeregu powiązanych ze sobą czynników. Zdecydowanie najważniejszym jest rozwój gospodarczy. Brak pracy jest w tej chwili głównym problemem całej gminy, która doświadczyła negatywnego wpływu restrukturyzacji polskiej gospodarki. Dotyczy to zwłaszcza zmian w lokalnej gospodarce wskutek upadku przemysłu maszynowego i samochodowego w Nysie. Wyzwaniem dla gminy będzie odbudowa gospodarcza Nysy na bazie nowotworzonych przedsiębiorstw sektora MŚP. W tym celu na obszarze gminy Nysa powstała specjalna strefa ekonomiczna. Pozyskanie inwestorów strategicznych, którzy poprawią sytuacją na lokalnym rynku pracy jest kluczowym zadaniem zarządzających gminą.

Gmina Nysa posiada zdecydowanie niekorzystną strukturę ludności wg ekonomicznych grup wieku. Na uwagę zasługuje niższy od średniej krajowej udział grupy w wieku przedprodukcyjnym. Docelowo oznacza to, że powiększać się będzie grupa osób w wieku poprodukcyjnym, a maleć grupa w wieku produkcyjnym. Może to negatywnie wpływać na ocenę atrakcyjności inwestycyjnej, a tym samym

[5] Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020

pogłębiać problemy związane z powstawaniem nowych miejsc pracy i docelowo powodować dalszy odpływ kapitału ludzkiego.

Gmina Nysa jest ośrodkiem akademickim. W Nysie działa Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa. Ideą utworzenia tej placówki było umożliwienie kształcenia dla osób, które nie mają możliwości nauki w oddalonych ośrodkach akademickich. Działalność szkoły wyższej może pozytywnie wpłynąć na rozwój potencjału kadr oraz jakość kapitału ludzkiego. Zagrożeniem może być brak kształcenia w kierunkach, na które jest największy popyt na lokalnym i regionalnym rynku pracy. W Nysie działa także Wyższa Szkoła Teologiczno-Humanistyczna.

Dostęp do miejsc pracy może zostać poszerzony nie tylko dzięki nowym inwestycjom o charakterze przemysłowym, ale także dzięki wykorzystaniu specyficznego, endogenicznego potencjału gminy Nysa np. związanego z rozwojem turystki.

Kluczowe dla zatrzymania i rozwoju kapitału ludzkiego gminy Nysa są także czynniki wpływające na jakość życia, takie jak służba zdrowia, zasoby mieszkaniowe, kultura, sport i rekreacja, jakość środowiska, poziom i jakość edukacji, opieka geriatryczna, infrastruktura komunikacyjna, jakość przestrzeni miejskiej i wiejskiej, w tym dostosowanej do potrzeb osób niepełnosprawnych i seniorów.

Zapobieganie i przeciwdziałanie postępującym procesom depopulacji determinować będzie całą politykę regionalną województwa opolskiego. Odbudowa potencjału ludnościowego województwa jest najważniejszym, horyzontalnym wyzwaniem rozwojowym w regionie, ujętym w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Opolskiego na lata 2014-2020.

Sfera gospodarcza

Gmina Nysa i jej otoczenie w kontekście zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego opisany został, jako obszar o przeważającej funkcji rolniczej oraz o wysokich zasobach predysponujących do rozwoju turystyki. Gmina Nysa to także ważny ośrodek przemysłowy i gospodarczy w skali województwa opolskiego. Na jej terenie dominuje przemysł metalowy, maszynowy, spożywczy i budowlany. Znajduje się tutaj również Podstrefa Nysa – Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „INVEST-PARK".

Gmina Nysa rozwijała się wolniej w porównaniu z sąsiadującymi obszarami wzrostu. Było to efektem położenia między metropolitalnego i konkurowanie o kapitał ludzki oraz nowe inwestycje z takimi ośrodkami jak Wrocław. Także w skali województwa opolskiego istnieją znaczne dysproporcje rozwojowe. „Podregion opolski należy do grupy obszarów o wysokim poziomie rozwoju (92,4% średniego poziomu w kraju, 18. miejsce), zaś podregion nyski do grupy o najniższym, statystycznym poziomie rozwoju w całym kraju (65,2% średniego poziomu w kraju, 55. miejsce na 66 podregionów."[6] Na uwagę zasługuje niski poziom rozwoju usług związanych z otoczeniem biznesu. Prognozuje się, że największy potencjał wzrostu i rozwoju gospodarczego oparty będzie właśnie na

[6] Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020

sektorze usług rynkowych, który skupiać się będzie na ośrodkach dysponujących odpowiednimi zasobami kapitału ludzkiego (duże ośrodki akademickie).

Dominująca w gminie Nysa branża działalności podmiotów gospodarczych to handel hurtowy i detaliczny oraz naprawa pojazdów samochodowych. Kolejne jest budownictwo. Inne branże to: przetwórstwo przemysłowe, działalność związana z obsługą rynku nieruchomości i działalność profesjonalna, naukowa i techniczna. Najwięcej nowych podmiotów odnotowanych w rejestrze REGON, jako główną branżę działalności wskazało handel i naprawę pojazdów, następnie budownictwo oraz pozostałą działalność usługową/zatrudnianie pracowników w gospodarstwach domowych.

Położenie pomiędzy metropoliami Wrocławia oraz Górnego Śląska z jednej strony jest zagrożeniem, z drugiej zaś dużą szansą. Obszar tych aglomeracji jest potencjalnym rynkiem zbytu dla produktów i usług przedsiębiorstw z gminy Nysa. Bliskość dużego rynku konsumentów jest także szansą na rozwój branży turystycznej.

Atutem całego subregionu nyskiego jest wysoka konkurencyjność rolnictwa. Składają się na nią zarówno optymalne warunki do produkcji roślinnej, wysoka kultura rolna, dobre wyposażenie w środki do produkcji rolnej, a także korzystne warunki przyrodniczo-glebowe.

Ważnym potencjałem rozwoju regionu oraz gminy są turystyka, sport i rekreacja. Związane jest to zarówno z potencjałem kulturowym, opartym głównie na przestrzeni miejskiej Nysy (zabytki, imprezy kulturalne, muzeum), jak i potencjałem przyrodniczo-krajobrazowym Jezior Nyskiego i Otmuchowskiego, Pogórza Sudeckiego oraz gór. Zagrożeniem może być niska jakość oferty turystycznej, w tym bazy rekreacyjno-noclegowej, konflikty na linii ochrona środowiska/przyrody – zagospodarowanie turystyczne, brak sprzedaży oferty turystycznej gminy Nysa, jako pakietu produktów turystycznych i sieciowania oferty turystycznej we współpracy z sąsiednimi obszarami i gminami.

Atrakcyjność turystyczną gminy Nysa podnosi zdecydowanie jej otoczenie, w tym sąsiednie miejscowości oraz obszary atrakcyjne przyrodniczo i kulturowo.

Szansą na przyspieszenie rozwoju społeczno-gospodarczego może być wykorzystanie potencjału rozwoju gminy Nysa w kontekście powiązań przestrzenno-społeczno-gospodarczych w ramach większego obszaru funkcjonalnego. Służyć temu będzie m.in. realizacja projektu „Partnerstwo Nyskie 2020”. Jest to projekt wytworzenia mechanizmów długofalowej współpracy w zakresie wspólnego rozpoznawania i rozwiązywania problemów o charakterze wykraczającym poza granice jednej gminy. W projekcie uczestniczą 3 powiaty: głubczycki, nyski i prudnicki oraz 14 gmin: Nysa (Lider Partnerstwa), Biała, Branice, Głubczyce, Głuchołazy, Grodków, Kietrz, Korfantów, Lubrza, Łambinowice, Otmuchów, Paczków, Prudnik, Skoroszyce. Projekt może przyczynić się do wzmacniania konkurencyjności regionu.

Szansą będą również środki finansowe z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego na lata 2014 - 2020. Podregion nyski ujęty został, jako obszar priorytetowy dla działań takich jak wsparcie inwestycyjne MŚP związane z rozwojem przedsiębiorstw czy też działań związanych z rozwojem działalności inwestycyjnej przedsiębiorstw w obszarze turystyki. Wsparcie to

realizowane będzie w ramach Priorytetu Inwestycyjnego 3.3 Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego na lata 2014 – 2020 pod nazwą „wspieranie tworzenia i rozszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług", na który przewidziano 24 mln EUR.

2. Analiza usytuowania (umiejscowienia) gminy Nysa

a) usytuowanie lokalne

Gmina Nysa położona jest w zachodniej części województwa opolskiego. Jej powierzchnia wynosi 217,6 km^2, w tym miasto 27 km^2, co stanowi 2,31% powierzchni województwa opolskiego i powoduje, że jest trzecią pod względem wielkości gminą w województwie i największą gminą w powiecie nyskim.

Gmina graniczy:

- od północy z gminą Pakosławice (powiat nyski),
- od południa z gminą Głuchołazy (powiat nyski),
- od wschodu z gminami Łambinowice, Korfantów (powiat nyski) i Prudnik (powiat prudnicki),
- od zachodu z gminą Otmuchów (powiat nyski).

Cały obszar gminy przynależy do dwóch makroregionów: Niziny Śląskiej i Przedgórza Sudeckiego. Miasto Nysa położone jest centralnie w gminie Nysa, tworząc sieć powiązań funkcjonalno - przestrzennych z otaczającym ją obszarem wiejskim. Nysa jest jednocześnie stolicą powiatu i siedzibą władz powiatowych. Powiat nyski obejmuje następujące gminy: Głuchołazy, Kamiennik, Korfantów, Łambinowice, Nysa, Otmuchów, Paczków, Pakosławice oraz Skoroszyce. Na jego obszarze znajduje się 5 miast, 159 miejscowości podstawowych ogółem oraz 158 sołectw. Układ funkcjonalno-przestrzenny powiatu jest zrównoważony, tj. największy ośrodek miejski Nysa o charakterze ponadlokalnym położony jest centralnie i powiązany jest z ośrodkami rozwoju lokalnego, którymi są mniejsze ośrodki miejskie i siedziby gmin. Bezpośrednio przez tereny zabudowane miasta oraz centralnie przez obszar gminy przepływa Nysa Kłodzka. Na obszarze gminy znajduje się Jezioro Nyskie, pełniące funkcje turystyczno-rekreacyjne oraz stanowiące ostoję przyrodniczą wpisaną do obszaru NATURA 2000.

Odległości z Nysy do lokalnych ośrodków rozwoju przestawiają się następująco:

- Nysa – Głuchołazy – 22 km,
- Nysa – Kamiennik – 20 km,
- Nysa – Korfantów – 23 km,

- Nysa – Łambinowice – 22 km,
- Nysa - Otmuchów – 12 km,
- Nysa – Paczków – 26 km,
- Nysa – Pakosławice – 8 km,
- Nysa – Skoroszyce – 14 km.

Mapa 3 Położenie Nysy na tle lokalnych ośrodków rozwoju.

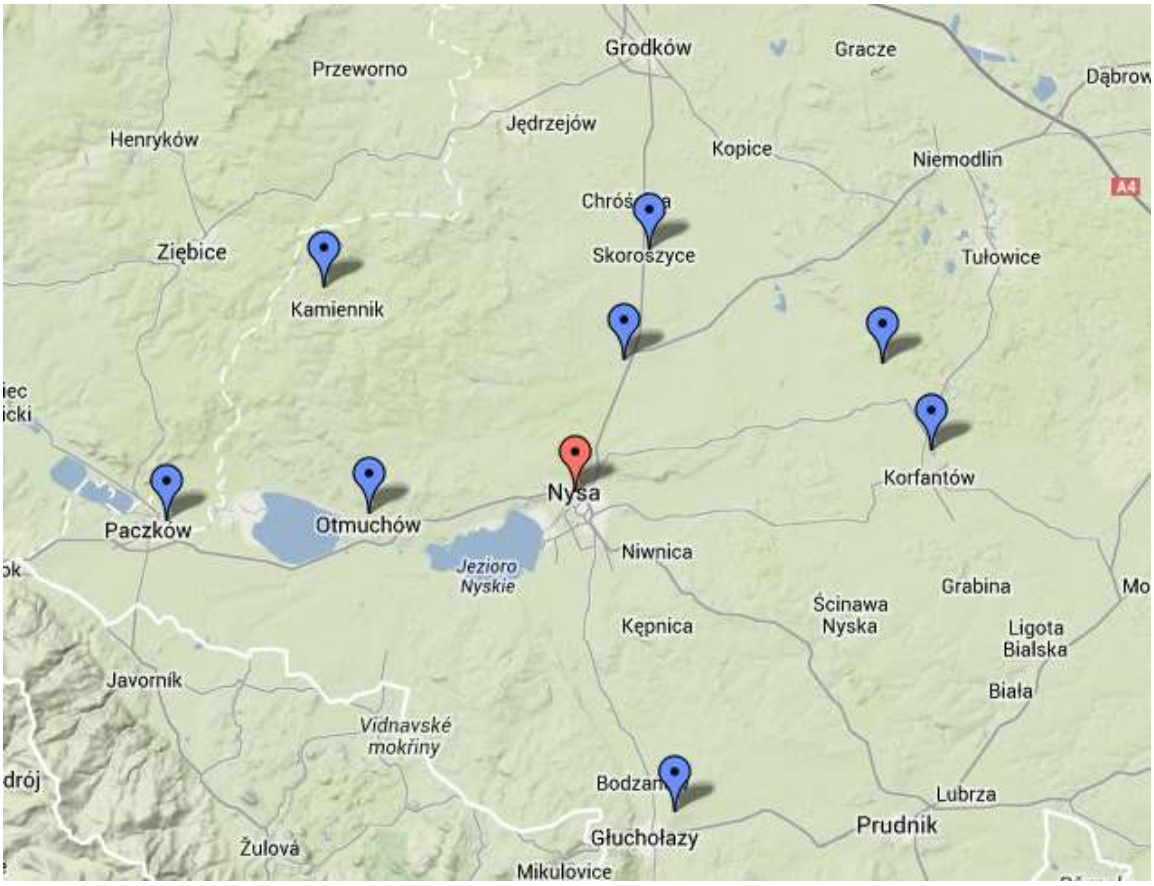

Źródło: https://maps.google.pl

b) usytuowanie w Euroregionie Pradziad w kontekście transgraniczności położenia

„Euroregion Pradziad (cz. Euroregion Praděd) – to polsko-czeski Euroregion. Obejmuje swoim obszarem południową część województwa opolskiego i gminy na terenie powiatów Bruntal i Jesionik w Republice Czeskiej. Euroregion powstał na podstawie umowy ramowej podpisanej 2 lipca 1997 roku w Jeseniku przez Stowarzyszenie Rozwoju Gmin Dorzecza Osobłogi i Unii Turystycznej Ziemi

Nyskiej ze strony polskiej oraz przez Stowarzyszenie Miast i Gmin Czeskich Powiatów Bruntal i Jesionik (cz. Jesenik). Obecnie Euroregion skupia po stronie polskiej 35 gmin i 5 powiatów znajdujących się na styku Moraw, Śląska i Śląska Opolskiego, a po stronie czeskiej 73 gminy i miasta. Nazwa Pradziad pochodzi od najwyższego szczytu górskiego w tym regionie."[7]

Gmina Nysa położona jest prawie centralnie w Euroregionie Pradziad, w bliskim sąsiedztwie Republiki Czeskiej. Czeski partner gminy Nysa to miasto Jesenik (położone w odległości około 40 km) oraz miasto Sumperk (znajdującego się w odległości około 87 km). Oba miasta podpisały umowę o partnerstwie z gminą Nysa. W ramach współpracy realizowano szereg wspólnych projektów i oddolnych inicjatyw.

Mapa 4 Położenie Nysy na tle gmin partnerskich w Republice Czeskiej.

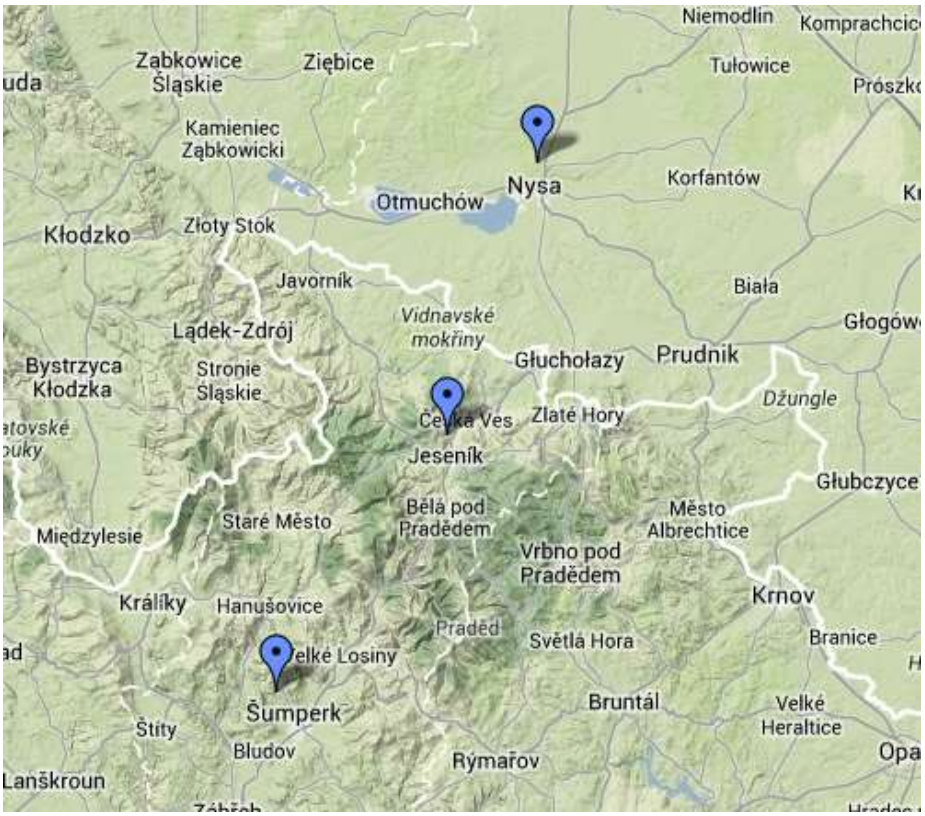

Źródło: https://maps.google.pl

c) usytuowanie w województwie opolskim

Gmina Nysa położona jest w zachodniej części województwa opolskiego. Nysa jest trzecim, co do wielkości miastem regionu. Województwo opolskie posiada zwarte terytorium z centralnie usytuowaną stolicą i równomiernie rozmieszczonymi ośrodkami powiatowymi, zapewniające

[7] Źródło: http://www.europradziad.pl

ułatwioną komunikację ze wszystkimi częściami regionu, dobrą dostępność ośrodków miejskich. Gmina Nysa znajduje się poza obszarem metropolitalnym Opola, jednak odległość łącząca Nysę ze stolicą województwa nie jest znaczna. Podróż samochodem nie przekracza 60 min.

Przez Nysę przebiegają drogi krajowe:

- 46 Kłodzko – Nysa – Opole – Lubliniec – Częstochowa – Szczekociny
- 41 Nysa – Prudnik – granica z Czechami w Trzebinie

Sieć uzupełniają drogi wojewódzkie:

- 401 Brzeg – Nysa
- 411 Głuchołazy – Nysa
- 407 Korfantów – Nysa

W odległości 36 km od centrum Nysy przebiega autostrada A4. Przeprawę przez rzekę Nysę Kłodzką umożliwiają 2 mosty drogowe w pobliżu centrum. Dawniej Nysa była ważnym węzłem kolejowym Śląska, obecnie znajduje się tu jedna czynna stacja kolejowa. Odbywają się z niej regularnie połączenia regionalne w granicach województwa opolskiego.

Odległości drogowe z Nysy do miast powiatowych w województwie opolskim przestawiają się następująco:

- Nysa – Prudnik – 28 km,
- Nysa – Głubczyce – 58 km,
- Nysa – Opole – 54 km,
- Nysa – Krapkowice – 63 km,
- Nysa – Kędzierzyn Koźle – 79 km,
- Nysa – Strzelce Opolskie – 90 km,
- Nysa – Brzeg – 50 km,
- Nysa – Namysłów – 83 km,
- Nysa – Kluczbork – 98 km.

Mapa 5 Położenie gminy Nysa w województwie opolskim, na tle ośrodków powiatowych w województwie opolskim.

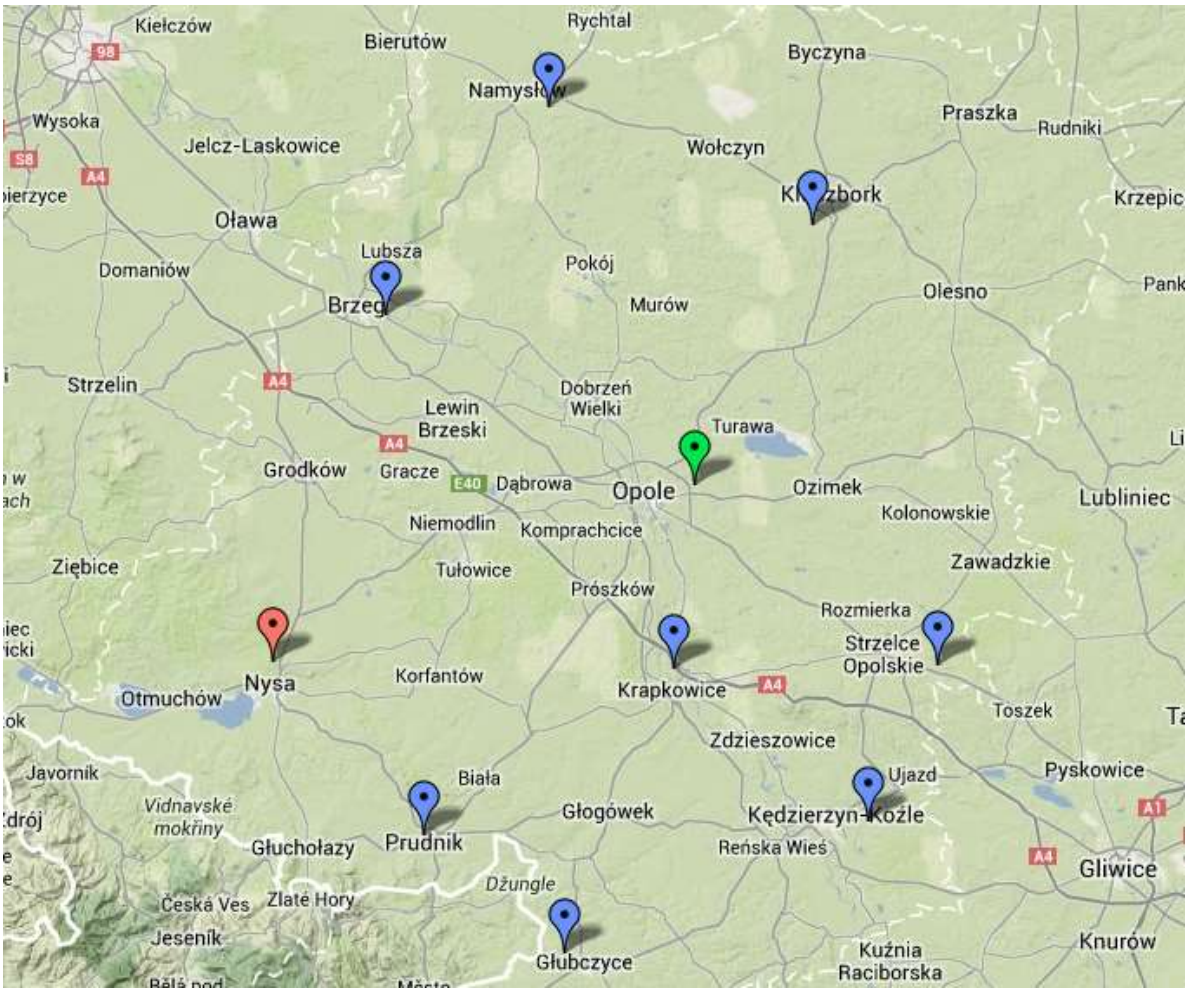

Źródło: https://maps.google.pl

d) usytuowanie na mapie Polski

Obszar gminy Nysa położony jest w obrębie historycznej dzielnicy Śląska, która obejmuje obszar województwa śląskiego, opolskiego, dolnośląskiego, lubuskiego oraz tzw. Śląsk Czeski (położony w Republice Czeskiej) i wschodnią część Kraju Związkowego Saksonii (z miastem Görlitz, które jest uznawane za największe śląskie miasto w obecnych Niemczech). Obszar Śląska był stykiem wpływów przede wszystkim państw niemieckich, Czech oraz Polski. Są one widoczne w dziedzictwie kulturowym gminy Nysa. „Województwo opolskie wraz z województwami: dolnośląskim, lubuskim, wielkopolskim i zachodniopomorskim tworzą obszar Polski Zachodniej. Jest ono najmniejszym województwem w kraju, położonym pomiędzy dwoma większymi obszarami administracyjnymi

tj. województwem dolnośląskim i województwem śląskim, które są głównymi obszarami wzrostu w skali kraju (oprócz województw mazowieckiego i wielkopolskiego)."[8.]

Główną osią komunikacyjną południowej Polski jest korytarz transportowy oparty na autostradzie A4 biegnący na linii wschód – zachód, z Małopolski, centralnie przez obszary województw: śląskiego, opolskiego i dolnośląskiego, w kierunku granicy z Niemcami. Śląsk położony jest w dorzeczu górnej i środkowej Odry oraz początkowego biegu Wisły. Oś doliny Odry przecina województwo opolskie centralnie. Nysa Kłodzka, przepływająca przez gminę Nysa, jest jednym z głównych lewostronnych dopływów Odry. Obszar gminy Nysa, podobnie jak większy obszar województwa opolskiego, graniczy z Republiką Czeską (województwo opolskie graniczy z krajem morawsko-śląskim i ołomunieckim). Granica nie ma charakteru granicy naturalnej.

Przykładowe odległości gminy Nysa do największych ośrodków miejskich w Polsce:

- Nysa – Warszawa – 370 km,
- Nysa – Kraków – 231 km,
- Nysa – Łódź – 239 km,
- Nysa – Wrocław – 80 km,
- Nysa – Poznań – 259 km,
- Nysa – Gdańsk – 515 km,
- Nysa – Katowice – 150 km,
- Nysa – Szczecin – 470 km.

[8] Źródło: Strategia Rozwoju Kraju 2020

Mapa 6 Położenie gminy Nysa na tle największych miast w Polsce.

Źródło: https://maps.google.pl

e) usytuowanie w Europie

Gmina Nysa znajduje się w sercu historycznego regionu Śląska, położonego w południowo-zachodniej Polsce, północno-wschodniej części Republiki Czeskiej oraz wschodnim skrawku Saksonii. Dziś obszar Śląska jest regionem dynamicznego rozwoju w skali Polski. Szczególnie korzystne jest położenie w sercu Europy, w obszarze, przez który przebiegają najważniejsze tranzytowe szlaki transportowe w kraju, w tym o znaczeniu europejskim, należące do III Paneuropejskiego Korytarza Transportowego TEN-T. Gmina Nysa znajduje się w niedużej odległości od skrzyżowania ww. korytarza z kanałem transportowym łączącym Europę Południową ze Skandynawią, przebiegającym przez Bramę Morawską z uwzględnieniem rzeki Odry i Kanału Gliwickiego, do którego docierają szerokie tory kolejowe.

Wzdłuż południowej granicy Śląska przebiega granica Polski z Republiką Czeską. Prawie całość pogranicza polsko-czeskiego położona jest w obrębie obszaru Sudetów. Północna część Śląska obejmuje rozległą Nizinę Śląską. Gmina Nysa położona jest na granicy tych dwóch dużych regionów geograficznych.

W kontekście koncepcji zagospodarowania przestrzennego kraju gmina Nysa położona jest w obrębie obszaru możliwego kształtowania się polskiego bieguna Europy Środkowej, koncentrującego aktywność społeczno-gospodarczą i konkurencyjną w skali gospodarki europejskiej, położonego w wieloboku pomiędzy Gdańskiem, Bydgoszczą, Poznaniem, Wrocławiem, Krakowem, Łodzią i Warszawą.[9]

Przykładowe odległości z Nysy do wybranych ośrodków miejskich w Europie:

- Nysa – Wiedeń – 330 km,
- Nysa – Praga – 240 km,
- Nysa – Bratysława – 323 km,
- Nysa – Budapeszt – 520 km,
- Nysa – Drezno – 340 km,
- Nysa – Berlin – 414 km,
- Nysa – Kopenhaga – 844 km,
- Nysa – Sztokholm – 1491 km,
- Nysa – Wilno – 843 km,
- Nysa – Lwów – 561 km,
- Nysa – Kijów – 1092 km,
- Nysa – Moskwa – 1627 km,
- Nysa – Bruksela – 1116 km,
- Nysa – Paryż – 1356 km,
- Nysa – Londyn – 1443 km.

[9] Źródło: Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Mapa 7 Położenie gminy Nysa w Europie.

Źródło: https://maps.google.pl

3. Analiza elementów otoczenia zewnętrznego

a) czynniki demograficzne

„Jednym z głównych czynników decydujących o rozwoju i konkurencyjności kraju jest jakość kapitału ludzkiego. Jego wzrost (ilościowy i jakościowy) to rozwój krajowego i lokalnych rynków pracy oraz zwiększenie produktywności pracowników, a w konsekwencji wzrost produkcji i usług, rozwój innowacji, podnoszenie produktywności gospodarki – w rezultacie poziomu i jakości życia wszystkich mieszkańców. Czynnikami, które wpływają negatywnie na ilościowy rozwój kapitału ludzkiego, zwłaszcza w perspektywie długookresowej, a na które aktywna polityka państwa powinna reagować z wyprzedzeniem, są czynniki demograficzne. Największe znaczenie dla rozwoju kapitału ludzkiego w kontekście wyzwań demograficznych mają: niska dzietność, rosnący udział w populacji osób w wieku poprodukcyjnym, ujemny bilans migracyjny, niska aktywność zawodowa pokolenia seniorów. Zgodnie z dostępnymi prognozami demograficznymi, liczba ludności Polski będzie się systematycznie zmniejszać. Dynamika tego spadku zwiększy się po 2015 roku, kiedy to znacznie zmniejszy się udział w populacji osób w wieku produkcyjnym. Prognozy GUS przewidują ubytek ludności w wieku produkcyjnym rzędu 2 mln osób w okresie 2010-2020.”[10]

[10] Źródło: Strategia Rozwoju Kraju 2020

„Do 2030 roku będzie zapewne postępował proces koncentracji ludności i działalności gospodarczej na obszarach funkcjonalnych dużych miast, a także w średniej wielkości miastach i na otaczających je obszarach wiejskich. Proces ten jest związany z globalizacją gospodarki i występuje w większości krajów."[11]

Analizując powyższe, za najważniejsze czynniki demograficzne, mające wpływ na procesy rozwojowe gminy Nysa należy uznać:

- Liczba ludności gminy Nysa – od 2002 roku zmniejszyła się ogółem o 2221 osób, tj. -3,7%, przy czym na obszarze miejskim odnotowano spadek 6,1%, zaś na obszarach wiejskich gminy – wzrost o 5,8%. Wzrost na obszarach wiejskich można tłumaczyć migracją na linii miasto – wieś;

- Odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym – na przestrzeni lat 2002-2012 obserwować można trend rosnącego odsetka osób w wieku poprodukcyjnym (wzrost o 4,8% w okresie 10 lat) oraz malejącego odsetka osób w wieku przedprodukcyjnym (spadek o 5,5% w okresie 10 lat).

Tabela 2. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych w gminie Nysa, lata 2002-2012

	2002	**2004**	***2006***	**2008**	**2010**	**2011**	**2012**
Saldo migracji ogółem							
gmina Nysa	-69	-203	*-421*	-165	-122	-103	-94
miasto	-154	-273	*-496*	-224	-227	-203	-154
obszar wiejski	85	70	*75*	59	105	100	60
saldo migracji wewnętrznych							
gmina Nysa	-19	-161	*-224*	-67	-112	-77	-76
miasto	-108	-240	*-319*	-133	-220	-170	-138
obszar wiejski	89	79	*95*	66	108	93	62
mężczyźni	-36	-109	*-131*	-36	-65	-38	-56
kobiety	17	-52	*-93*	-31	-47	-39	-20
saldo migracji zagranicznych							
gmina Nysa	-50	-42	*-197*	-98	-10	-26	-18
miasto	-46	-33	*-177*	-91	-7	-33	-16
obszar wiejski	-4	-9	*-20*	-7	-3	7	-2
mężczyźni	-25	-22	*-101*	-46	3	-6	-9
kobiety	-25	-20	*-96*	-52	-13	-20	-9

Źródło: BDL/GUS

[11] Źródło: Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Tabela 3 Przyrost naturalny, lata 2002-2012.

	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012
Przyrost naturalny							
gmina Nysa	-37	-43	-73	-104	-60	-126	-93
miasto	-7	-22	-58	-76	-35	-109	-111
obszar wiejski	-30	-21	-15	-28	-25	-17	18
Przyrost naturalny na 1000 ludności							
Polska	-0,1	-0,2	0,1	0,9	0,9	0,3	0,0
województwo opolskie	-0,8	-0,9	-0,9	-0,6	-0,7	-1,0	-1,2
powiat nyski	-0,5	-0,9	-1,5	-1,3	-1,4	-1,8	-1,6
gmina nysa	-0,6	-0,7	-1,2	-1,7	-1,0	-2,1	-1,6
miasto	-0,1	-0,5	-1,2	-1,6	-0,8	-2,4	-2,4
obszar wiejski	-2,4	-1,7	-1,2	-2,2	-1,9	-1.3	1,4

Źródło: BDL/GUS

Oceniając czynniki demograficzne należy zaznaczyć, że gmina Nysa znalazła się w trudnym położeniu. Spadek liczby ludności wynika zarówno z niskiej dzietności (zdecydowanie poniżej wskaźnika zastępowalności pokoleń), jak i ujemnego salda migracji. Niski wskaźnik urodzeń, wynoszący 8,2 urodzeń żywych na 1000 osób (zdecydowanie niższy niż średnia krajowa, wynosząca 10,0; 2012 rok) tłumaczyć można niekorzystną sytuacją materialną oraz sytuacją na rynku pracy w gminie Nysa. Niekorzystny wskaźnik migracji związany jest z wyjazdami zarobkowymi do innych miast, regionów oraz za granicę. Największe ujemne saldo migracji, wynoszące 421 osób, miało miejsce w 2006 roku, co w dużym stopniu związane było z migracją zagraniczną. Po 2006 roku liczba wyjazdów zagranicznych zdecydowanie spadła i utrzymuje się na stałym poziomi od 2010 rok. Od tego czasu systematycznie ubywa w gminie Nysa około 100 osób/rocznie, przede wszystkim wskutek migracji wewnętrznej.

b) czynniki społeczne

„Rozwój kapitału społecznego stanowi jedno z kluczowych wyzwań Polski i służy zwiększeniu skali i trwałości zaangażowania oraz współpracy obywatelskiej m.in. przez zwiększenie udziału obywatela w sprawowaniu władzy i silniejsze zaangażowanie w formułowanie i wdrażanie polityki rozwoju kraju. Działania podjęte w tym obszarze należy traktować, jako inwestycję o charakterze długofalowym, pamiętając jednocześnie, że państwo powinno jedynie tworzyć warunki dla tego procesu sprzyjając oddolnym inicjatywom obywatelskim."[12]

W 2012 roku w gminie Nysa funkcjonowało 9 fundacji i 188 stowarzyszeń oraz organizacji społecznych. W porównaniu do danych z 2009 roku, na terenie gminy przybyło 7 fundacji oraz 87 stowarzyszeń i organizacji społecznych (wzrost o 86,1%).

[12] Źródło: Strategia Rozwoju Kraju 2020

Warto odnotować także bardzo dużą dynamikę wzrostu liczby stowarzyszeń i organizacji społecznych na obszarach wiejskich w latach 2002-2012: wyniósł on 170% (na obszarach miejskich – wzrost o 65,4%; w gminie ogółem – 86,1%). Oznacza to, że na 10.000 mieszkańców przypadają prawie 34 organizacje pozarządowe. Dla porównaniu, na poziomie kraju wskaźnik ten wynosi – 30, dla województwa opolskiego – 29, dla powiatu nyskiego – 30 organizacji. Porównując te wskaźniki trzeba przyznać, że gmina Nysa wyróżnia się zarówno w skali kraju, jak też województwa oraz powiatu. Szczególnie korzystna sytuacja widoczna jest na obszarach wiejskich gminy Nysa. Wzrost poziomu aktywności społecznej może wynikać z udziału społeczności w realizacji szeregu przedsięwzięć aktywizujących do działań społecznych. Miejscowości gminy aktywnie uczestniczą w programie „Odnowa Wsi Opolskiej". Istnieje on od 1997 roku, a jego głównym celem jest aktywizacja wiejskich społeczności lokalnych, między innymi poprzez budowanie w sołectwach strategii rozwoju. Ponadto obszar gminy Nysa jest terenem działania Lokalnej Grupy Działania „Nyskie Księstwo Jezior i Gór". W ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 realizuje ona lokalną strategię rozwoju (LSR) w gminach: Nysa (z wyłączeniem obszaru miejskiego), Głuchołazy, Otmuchów i Paczków.

Tabela 4 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców, lata 2005-2012.

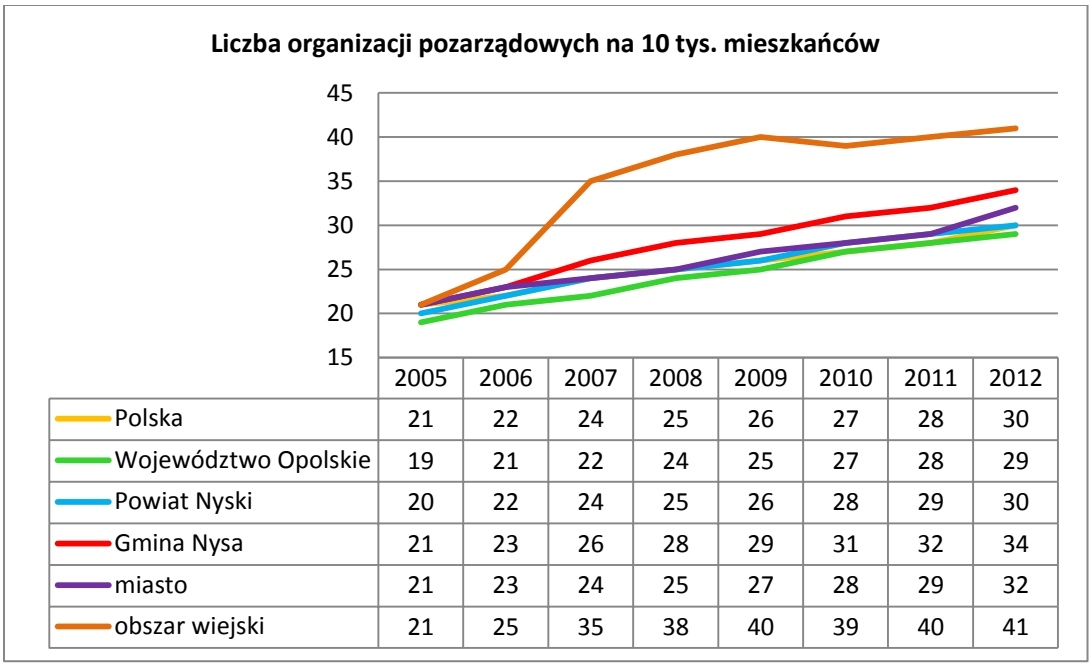

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Polska	21	22	24	25	26	27	28	30
Województwo Opolskie	19	21	22	24	25	27	28	29
Powiat Nyski	20	22	24	25	26	28	29	30
Gmina Nysa	21	23	26	28	29	31	32	34
miasto	21	23	24	25	27	28	29	32
obszar wiejski	21	25	35	38	40	39	40	41

Źródło: BDL/GUS

Duża liczba organizacji społecznych nie ma swojego przełożenia na aktywność obywatelską w wyborach. Szczególnie jest to widoczne w wyborach samorządowych, w których udział mieszkańców gminy Nysa jest zdecydowanie niższy od średniej krajowej i zbliżony jest to poziomu województwa opolskiego. Nieco lepiej na tle województwa wypada gmina w przypadku wyborów parlamentarnych, choć nadal poniżej średniej krajowej.

Rysunek 1. Frekwencja wyborcza – wybory samorządowe, lata 1998-2010.

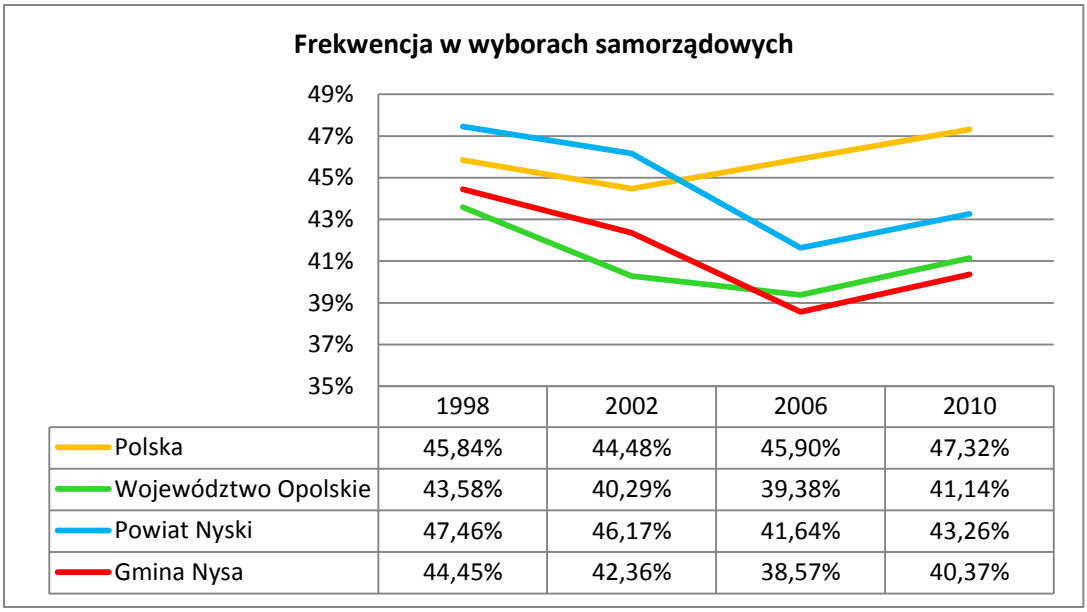

	1998	2002	2006	2010
Polska	45,84%	44,48%	45,90%	47,32%
Województwo Opolskie	43,58%	40,29%	39,38%	41,14%
Powiat Nyski	47,46%	46,17%	41,64%	43,26%
Gmina Nysa	44,45%	42,36%	38,57%	40,37%

Źródło: BDL/GUS

Rysunek 2. Frekwencja wyborcza – wybory parlamentarne, lata 1997-2011.

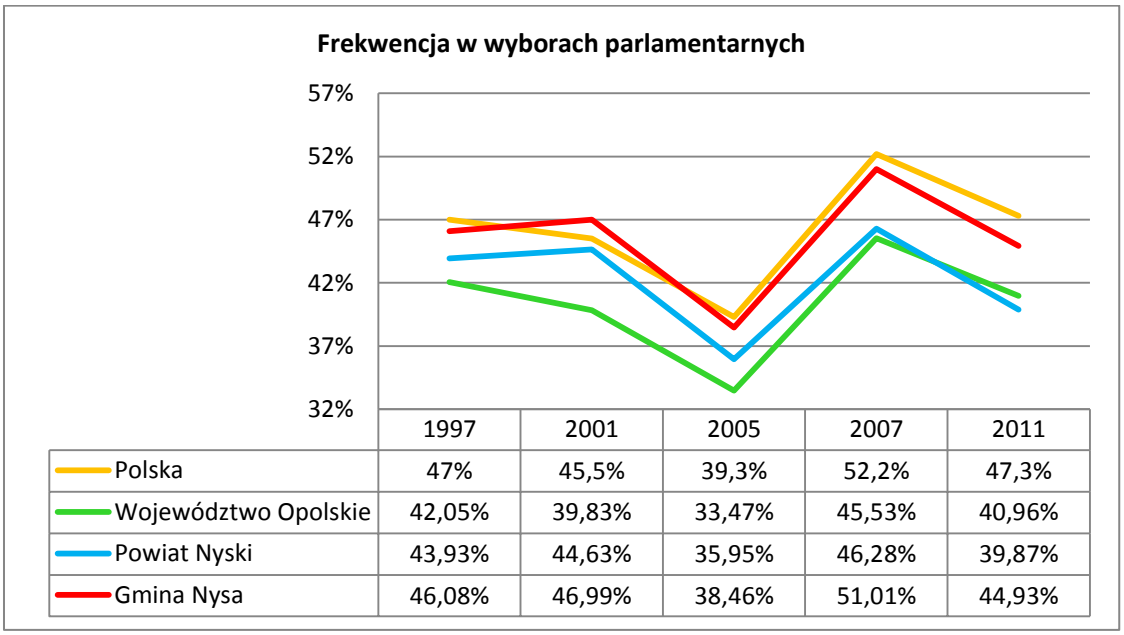

	1997	2001	2005	2007	2011
Polska	47%	45,5%	39,3%	52,2%	47,3%
Województwo Opolskie	42,05%	39,83%	33,47%	45,53%	40,96%
Powiat Nyski	43,93%	44,63%	35,95%	46,28%	39,87%
Gmina Nysa	46,08%	46,99%	38,46%	51,01%	44,93%

Źródło: BDL/GUS

c) czynniki ekonomiczne

„Koncentracja PKB i wzrostu tylko w pewnych obszarach kraju wskazuje na to, że udział polskich regionów i generalnie całej polskiej przestrzeni w osiąganiu celów rozwojowych kraju – wzrostu

i zatrudnienia - jest bardzo zróżnicowany. Regiony o konkurencyjnej i innowacyjnej gospodarce, a przede wszystkim największe i najbardziej dynamiczne aglomeracje (z wyjątkiem Szczecina), w większym stopniu korzystają z globalizacji i integracji z UE, tym samym stając się w wymiarze przestrzennym głównymi kreatorami wzrostu i zatrudnienia. Natomiast pozostałe regiony - bez zdolności do włączenia się do konkurencji opartej na wiedzy i przewagach konkurencyjnych (w miejsce komparatywnych) - mogą być narażone na ograniczenia wzrostu gospodarczego i nie skorzystają z tych procesów."[13]

"Chociaż województwo opolskie należy do grupy regionów o średnim poziomie rozwoju w Polsce (11. miejsce mierzone PKB na mieszkańca), to w układzie wewnętrznym widoczne są znaczące dysproporcje już na poziomie jednostek statystycznych NUTS3. Podregion opolski należy do grupy obszarów o wysokim poziomie rozwoju (92,4% średniego poziomu w kraju, 18. miejsce), zaś podregion nyski do grupy o najniższym statystycznie poziomie rozwoju w całym kraju (65,2% średniego poziomu w kraju, 55. miejsce na 66 podregionów)."[14]

Przyczynę takiego stanu należy upatrywać w restrukturyzacji gospodarki w gminie Nysa oraz położeniu gminy poza granicami obszarów przyspieszonego wzrostu. Przykładem negatywnych zmian w gminie na przestrzeni ostatnich lat może być upadek przedsiębiorstw, które przez lata stanowiły o sile jej gospodarki, np. Zakład Samochodów Dostawczych Nysa Motor Sp. z o.o., Zakład Urządzeń Przemysłowych SA, Garbarska Spółdzielnia Pracy Asko. Wskutek tych zmian znacznie ograniczyła się liczba dostępnych miejsc pracy. Bezrobocie jest jednym z głównych problemów gminy Nysa. Brak dochodów mieszkańców negatywnie wpływa na wewnętrzną konsumpcję i lokalny rynek. Gmina podjęła działania mające na celu przywrócenie Nysie funkcji znaczącego ośrodka produkcyjno-usługowego. Powstały tereny inwestycyjne, które są jednymi z większych powierzchniowo w południowo-zachodniej Polsce. Obecnie brakuje jednak inwestora strategicznego, który stworzy kilkaset miejsc pracy. Słabość lokalnej gospodarki przekłada się negatywnie na dochody własne samorządu. Zagrożeniem dla rozwoju gospodarczego gminy może być dalszy spadek liczby ludności oraz brak wykwalifikowanej kadry. Wśród osób bezrobotnych z terenu gminy największą kategorię stanowią osoby bez wykształcenia średniego (54,3%). Ze środowiskowej pomocy społecznej na terenie gminy Nysa korzysta 1630 gospodarstw domowych, w których znajduje się 3.485 osób (GUS, 2011).

Gmina Nysa charakteryzuje się większą, od średniej w kraju oraz województwie opolskim, liczbą podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców, a także liczbą osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Może to oznaczać wysoki poziom przedsiębiorczości indywidualnej, który prawdopodobnie jest odpowiedzią na niekorzystną sytuację na rynku pracy.

[13] Źródło: Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010—2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie

[14] Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020

d) czynniki polityczne

„Po 1989 roku rozwój Polski był związany z dwoma projektami – transformacyjnym i wynikającym z wejścia do Unii Europejskiej. W rzeczywistości transformacja była zakrojonym na wielką skalę projektem cywilizacyjnym, przebudowującym podstawy funkcjonowania państwa i gospodarki w kierunku demokracji i gospodarki rynkowej. Przy wszystkich ograniczeniach i ubocznych kosztach, Polacy są beneficjentami tych zmian w stopniu większym, niż wiele innych krajów. Wyrazem tego jest m.in. rozkwit przedsiębiorczości, a także wyzwolenie energii społecznej w innych obszarach, jak choćby wielki boom edukacyjny. Nominalna wartość PKB powiększyła się w tym czasie 10-krotnie, a siła nabywcza polskich wynagrodzeń wzrosła 16-krotnie."[15] Nowe cele rozwoju Polski, które determinować będą politykę wewnętrzną i zagraniczną, związane są ze „skokiem cywilizacyjnym" przybliżając nasz kraj do osiągnięcia wskaźników rozwoju średnich dla całej Unii Europejskiej. Na politykę krajową wpływać będą członkostwo Polski w Unii Europejskiej oraz europejskie cele i wyzwania rozwoju.

Polska jest krajem stabilnym politycznie. W pierwszej dekadzie XXI wieku w Polsce utrwaliła się równowaga polityczna. Od 2007 roku krajem rządzi jedna koalicja, co dotąd nie zdarzyło się w najnowszej historii kraju. Sposób prowadzenia polityki do 2004 roku określał cel główny – integracja europejska (w latach dziewięćdziesiątych była to integracja z NATO). Niezależnie od opcji politycznej Polska wykazuje się stabilnością w wyznaczaniu celów strategicznych dla rozwoju kraju. Pozytywnie wpływa to na ocenę atrakcyjności inwestycyjnej naszego kraju, co może być przewagą konkurencyjną dla potencjalnych inwestycji na obszarze gminy Nysa.

W ciągu najbliższych lat możemy oczekiwać dalszych zmian w polskim prawie. „Prowadzone będą dalsze działania zmierzające do systemowego zreformowania polskiego prawa oraz działalności administracji publicznej, tak, aby otoczenie instytucjonalne w większym stopniu sprzyjało rozwojowi przedsiębiorczości w Polsce i było przyjazne dla obywateli, a zarazem zapewniało właściwe funkcjonowanie prawa i ochronę obywateli przed naruszaniem ich praw (np. przez nieuczciwą konkurencję, korupcję, oszustwo)."[16] Zagrożeniem może być wzrost obciążeń finansowych zarówno obywateli, jak też przedsiębiorców, związany z polityką społeczną oraz fiskalną. Gmina Nysa, jako beneficjant pomocy centralnej dla regionów uboższych, może stracić dotacje państwowe wskutek niekorzystnych zmian prawnych (np. tzw. janosikowe).

Prawdopodobieństwo zmian podatkowych w Polsce jest bardzo wysokie. Ewentualne podwyższenie podatków będzie zależało od stanu finansów publicznych. Obecnie obserwujemy zwiększenie się długu publicznego i deficytu budżetowego. W prognozach rząd oczekuje dalszych wpływów z prywatyzacji oraz wzrostu gospodarczego. Recesja na rynkach światowych może niekorzystnie wpłynąć na sytuację gospodarki w kraju, a tym samym na terenie gminy Nysa. Rząd, szukając dalszych

[15] Źródło: Raport Polska 2030

[16] Źródło: Strategia Rozwoju Kraju 2020

oszczędności, może ratować finanse publiczne poprzez cięcia wydatków lub wzrost obciążeń podatkowych. Ich wpływ na lokalną gospodarkę może być różny. Ekonomiści podkreślają, że zmniejszenie obciążeń podatkowych pozytywnie wpływa na wzrost gospodarczy.

„Strategia Rozwoju Kraju 2020 stawia sobie za cel skoncentrowanie dostępnych środków budżetowych na wybranych obszarach, które w największym stopniu przyczyniają się do zwiększania konkurencyjności gospodarki. Podjęta będzie próba modernizacji struktury wydatków publicznych, polegająca na stopniowej realokacji wydatków publicznych w kierunku zwiększania wydatków na działania rozwojowe (edukacja, zdrowie, transport, infrastruktura komunikacyjna, środowiskowa, badania i rozwój, kultura). Dotyczy to zwłaszcza środków na cele badawczo-rozwojowe i naukę, połączone z jednoczesnym wprowadzaniem zmian w sposobie finansowania badań naukowych oraz zarządzania nauką, a także na inwestycje w infrastrukturę transportową, teleinformatyczną i energetykę. Wymagać to będzie racjonalizacji innych pozycji budżetowych oraz właściwego adresowania koniecznych wydatków transferowych.”[17]

Gmina Nysa w oparciu o funkcjonujące przepisy prawa, podejmuje liczne działania mające na celu zachęcanie do inwestowania na jej terenie, takie jak: ulgi podatkowe, tereny inwestycyjne, realizuje strategiczne projekty wspierające działalność gospodarczą, bierze udział w konkursie "Gmina Fair Play Certyfikowana Lokalizacja Inwestycji”.

e) czynniki technologiczne

“Struktura produkcji w Polsce, w porównaniu z państwami wysoko rozwiniętymi, wciąż wypada niekorzystnie. W ostatnich latach, co prawda zaszły pozytywne zmiany (spadek produkcji w przemyśle ciężkim, wzrost produkcji wysoko przetworzonej), to jednak nadal w gospodarce dominują przemysły dóbr nisko przetworzonych, których produkcja wymaga stosunkowo wiele materiałów, pracy i energii oraz niewielkiego udziału wiedzy i innowacyjności.”[18]

Poziom atrakcyjności inwestycyjnej dla działalności zaawansowanej technologicznie warunkuje kilka grup czynników. Cztery z nich bezpośrednio wpływają na koszty działalności w danej lokalizacji.[19]

Zalicza się do nich:

1. Dostępność transportową – obszar gminy Nysa posiada dobrą dostępność transportową związaną z bliskością korytarza transportowego opartego na autostradzie A4, linii kolejowej Wrocław – Katowice, szlakiem wodnym Odry oraz bliskością granic z Niemcami i Czechami.

[17] Źródło: Strategia Rozwoju Kraju 2020

[18] Źródło: Strategia Rozwoju Kraju 2020

[19] Źródło: Atrakcyjność Inwestycyjna Województw i Podregionów Polski 2011

2. Chłonność rynku – lokalną chłonność rynku należy ocenić na poziomie średnim lub niskim. Oceniając jednak jej wymiar regionalny, należy ocenić ją wysoko (bliskość Wrocławia, Opola, aglomeracji śląskiej).

3. Jakość zasobów pracy – należy je ocenić średnio. Barierą może być brak wykwalifikowanych kadr średniego i wyższego szczebla oraz osób z wykształceniem specjalistycznym – zawodowym. Pozytywnie ocenić można fakt, że Nysa jest ośrodkiem akademickim. Widoczny jest brak instytucji otoczenia biznesu.

4. Infrastrukturę gospodarczą – analizując jakość infrastruktury pod kątem prognozowanych inwestycji w celu uzbrojenia strefy ekonomicznej, można ocenić ją na poziomie średnim lub wysokim.

Pośredni wpływ na warunki działalności mają także następujące grupy czynników:

1. Poziom rozwoju gospodarczego – obecny poziom rozwoju gospodarczego gminy Nysa należy ocenić zdecydowanie negatywnie (PKB per capita to 65,2% średniego poziomu w kraju)[20].

2. Jakość środowiska przyrodniczego – pomimo niskiego udziału w powierzchni obszarów leśnych, należy ocenić ją wysoko. Gmina Nysa posiada uregulowane kwestie infrastruktury związanej z ochroną środowiska, np. system gospodarki odpadami, kanalizację, sieć wodociągową. Wysoka jest jakość zasobów glebowych oraz powietrza (brak uciążliwych zakładów pracy).

3. Infrastruktura społeczna – należy ocenić dla gminy Nysa na dobrą. Nie odbiega on od średniej w kraju i wypada pozytywnie w porównaniu z ośrodkami miejskim o podobnym potencjale (analiza porównawcza, str. 34).

4. Stan bezpieczeństwa powszechnego – należy ocenić, jako dobry (pkt. 8.4. Edukacja, str. 133, Analiza danych zastanych).

Atrakcyjność inwestycyjna podregionu nyskiego dla działalności przemysłowej określona została na poziomie przeciętnym (w skali: najniższa, niska, przeciętna, wysoka, najwyższa), dla działalności usługowej na poziomie wysokim, a dla działalności związanej z nowymi technologiami, jako obszar niskiej atrakcyjności inwestycyjnej. „Grupę podregionów cechujących się najwyższym poziomem atrakcyjności inwestycyjnej zdominowały podregiony o charakterze metropolitalnym. To tam koncentruje się infrastruktura oraz kadra badawczo-rozwojowa. Zasoby rynku pracy obejmują specjalistów wykształconych zarówno w lokalnych ośrodkach akademickich, jak i zachęconych do migracji poprzez dobre warunki życia, w tym rozwinięte otoczenie kulturowe.”[21]

[20] Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020

[21] Źródło: Atrakcyjność Inwestycyjna Województw i Podregionów Polski 2011

f) czynniki międzynarodowe

„Całość uwarunkowań międzynarodowych ulega nieustannym, dynamicznym przekształceniom, w tym w wymiarze gospodarki światowej, co stanowi jedno z największych wyzwań dla długo- i średniookresowego rozwoju Polski, jak również dla jej bieżących interesów, zobowiązań i działań. Szczególną determinantę stanowią okresowe napięcia i zaburzenia w krajach zarówno o wiodącej roli w świecie, jak i o mniejszej skali gospodarki, które kształtują koniunkturę światową i europejską. Zakres i siła ich wpływu na Polskę jest znacząca i może być większa, biorąc pod uwagę rosnącą otwartość polskiej gospodarki. Zjawiska i procesy kryzysowe na świecie ograniczają zwłaszcza warunki i dynamikę rozwoju polskiego eksportu, co w konsekwencji negatywnie wpływa na wzrost gospodarki kraju. Jednocześnie okresowe zaburzenia finansowe silnie ograniczają napływ kapitału zagranicznego do Polski i możliwości finansowania wzrostu."[22]

„Warunkiem niezbędnym dla rozwoju kraju, a tym samym kierunkiem aktywności państwa, pozostaje umacnianie pozycji i roli międzynarodowej, w tym bezpieczeństwa narodowego. Polska osiągnęła już wysoki poziom bezpieczeństwa międzynarodowego, jednak nie można wykluczyć wystąpienia zjawisk, które mogą negatywnie wpłynąć na jego stan (kataklizmy, cyberataki, terroryzm, regionalne ogniska napięć)."[23]

W przypadku gminy Nysa czynniki międzynarodowe należy rozpatrywać zarówno w skali globalnej (tj. wydarzenia na świecie, Unii Europejskiej), jak też w skali regionalnej oraz lokalnej, mając na uwadze położenie w sąsiedztwie granicy.

W nowej perspektywie finansowej Unii Europejskiej, jak i polityce rozwoju kraju, obszary transgraniczne będą traktowane nadal priorytetowo. Obszar gminy Nysa z uwagi na położenie w pasie przygranicznym uczestniczyć będzie w realizacji polityki spójności wewnętrznej Unii Europejskiej, realizowanej m.in. poprzez Programy Operacyjne Współpracy Transgranicznej na lata 2014 - 2020 oraz za pośrednictwem instrumentów opartych na Euroregionach. Obszary przygraniczne, jako obszary peryferyjne wspierane będą poprzez instrumenty polityki regionalnej, m.in. poprzez Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2014 - 2020.

4. Analiza wskaźników konkurencyjności w kontekście pozycji i szans rozwojowych gminy Nysa w opozycji do wybranych gmin

Zrównoważony rozwój jednostki samorządu terytorialnego uzależniony jest od wielu czynników. Dopiero kompleksowe spojrzenie na kolejne składowe kapitału jednostki terytorialnej dać może

[22] Źródło: Strategia Rozwoju Kraju 2020

[23] Źródło: Strategia Rozwoju Kraju 2020

pełny obraz zmiennych wpływających na jego potencjał – w tym gospodarczy. Podczas analizy wskaźnikowej posłużono się zbiorem danych zapewniających odpowiednie spojrzenie na szanse i zagrożenia rozwoju.

Metodologia analizy wskaźnikowej opierała się na dwóch kluczowych założeniach. Pierwsze z nich to zastosowanie kryteriów oceny, obejmujących możliwie szerokie spektrum aspektów jego funkcjonowania. Drugie natomiast – dobranie, jako jednostek porównawczych, jednostek terytorialnych o podobnym potencjale społeczno-ekonomicznym. W efekcie poza gminą Nysa, analiza wskaźnikowa objęła gminy miejskie: Racibórz, Bolesławiec oraz Malbork.

Racibórz (województwo śląskie) – miasto podobnej wielkości położone w sąsiednim województwie śląskim. Podobnie jak Nysa, odznacza się silną presją konkurencyjności aglomeracji śląskiej. Położone w obrębie korytarza transportowego autostrady A1 i A4 przy granicy z Czechami. Porównanie Raciborza może dać odpowiedź, jak radzi sobie ośrodek o podobnym do Gminy Nysy potencjale rozwojowym związanym z położeniem i wielkością oraz presją konkurencyjności silniejszej aglomeracji.

Bolesławiec (województwo dolnośląskie) – miasto położone w regionie przygranicznym, posiadające strefę gospodarczą Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Gospodarczej. Ośrodek o podobnym potencjale demograficznym, odczuwające presję konkurencyjności aglomeracji wrocławskiej oraz regionu legnicko-głogowskiego. Porównanie Bolesławca może dać odpowiedź, jak miasto o podobnej wielkości do gminy Nysa, położone również peryferyjnie w stosunku do ośrodków wzrostu, wykorzystuje fakt istnienia specjalnej strefy ekonomicznej.

Malbork (województwo pomorskie) – znane miejsce turystycznie, gospodarczo odczuwające presję aglomeracji trójmiejskiej, położone w sąsiedztwie autostrady A1, charakteryzujące się podobnym potencjałem demograficznym. Porównanie Malborka może dać porównanie potencjału turystycznego gminy Nysa na tle znanej destynacji turystycznej.

Przyjęte kryteria analityczne miały charakter wskaźników zbiorczych, zaś ich konstrukcja oparta została na szeregu wskaźników społeczno-ekonomicznych stosowanych w opracowaniach naukowych, skupionych wokół dziewięciu zmiennych, tj.:

a) Kapitał ludzki,

b) Sprawność i potencjał władzy lokalnej,

c) Potencjał ekonomiczny,

d) Środowisko i warunki naturalne,

e) Warunki życia,

f) Potencjał rozwojowy (inwestycje),

g) Potencjał kulturalny i turystyczny,

h) Społeczeństwo obywatelskie,

i) Infrastruktura.

a) kapitał ludzki

Do oceny potencjału kapitału ludzkiego przyjęto następujące wskaźniki:

1. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym,
2. Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym,
3. Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym,
4. Saldo migracji na 1000 mieszkańców,
5. Przyrost naturalny na przełomie 2007 – 2012,
6. Odsetek mieszkańców z wykształceniem wyższym,
7. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym.

Źródłem danych dla wskaźników 1-7 jest Bank Danych Lokalnych.

	Wskaźnik						
Gmina	1	2	3	4	5	6	7
Racibórz	15,82%	66,30%	17,88%	-0,91	-263	8,67	10
Bolesławiec	15,81%	63,14%	21,06%	-3,74	-212	8,89	11
Nysa	15,80%	64,60%	19,59%	-1,61	-472	9,08	14
Malbork	17,87%	64,49%	17,63%	-1,63	+97	8,75	13

Najkorzystniejszą strukturę ludności posiada Malbork (17,9%), gdzie ludności w wieku przedprodukcyjnym jest ponad 2% więcej niż w pozostałych gminach (15,8%). Nysa posiada podobną strukturę jak Bolesławiec i Racibórz. We wszystkich miastach widoczna jest tendencja spadku osób w wieku przedprodukcyjnym i zwiększenie się liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Dynamika zjawiska w ciągu ostatnich 7 lat ukazuje, że wchodząca na rynek grupa z wieku przedprodukcyjnym równoważy jeszcze ubytek osób przechodzących do grupy poprodukcyjnej. Niemniej jednak stale rośnie grupa osób w wieku poprodukcyjnym (21,1% w Bolesławcu i 19,6% w Nysie). Zachowanie tej tendencji skutkować będzie zmniejszeniem liczby osób w wieku produkcyjnym. Największy saldo migracji zaobserwowano w Bolesławcu (-3,74%), następnie w Malborku (-1,63), Nysie (-1,61) i Raciborzu (-0,91). Nysa jest gminą, z proporcjonalnie największą grupą osób prowadzących działalność gospodarczą.

Nysa posiada zbliżone wskaźniki demograficzne do Bolesławca i Raciborza. Najkorzystniejszą strukturę demograficzną posiada Malbork, gdzie najliczniejsza jest grupa osób w wieku przedprodukcyjnym. Wszystkie ośrodki borykają się jednak z problemem migracji poza obszar gminy. Warto zauważyć, że w gminie Nysa wyższy jest odsetek osób z wykształceniem wyższym oraz osób prowadzących działalność gospodarczą, co przekładać się może na postawy przedsiębiorcze.

b) sprawność i potencjał władzy lokalnej

Do oceny sprawności i potencjału władzy lokalnej przyjęto następujące wskaźniki:

1. PIT na mieszkańca (charakteryzuje zasobność mieszkańców, a więc i miasta),
2. CIT na mieszkańca (związany z rozwojem dużych podmiotów gospodarczych),
3. Podatek od nieruchomości (pośrednio charakteryzujący „produktywność" przestrzeni miasta, generującą środki na rozwój infrastruktury lokalnej),
4. Podatek od czynności cywilnoprawnych (PCCP) na mieszkańca (związany z aktywnością lokalnego rynku nieruchomości),
5. Udział bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym (miara społecznego wymiaru stanu gospodarki miasta),
6. Udział osób w wieku poprodukcyjnym w liczbie mieszkańców ogółem (wskaźnik obciążenia demograficznego),
7. Liczba mieszkańców w wieku 25-34 w liczbie mieszkańców ogółem („wskaźnik potencjału demograficznego" - obrazujący przyszły potencjał demograficzny i atrakcyjność miasta dla młodych mieszkańców, którzy są w wieku najbardziej rozwojowym pod względem demograficznym, społecznym i gospodarczym),
8. Wykorzystanie funduszy unijnych (płatności z budżetu środków europejskich w latach 2010-2012),
9. Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

Przy analizie wskaźników 1 – 7 wykorzystano syntetyczne ich ujęcie, opracowane przez Monitor Miast Polskich i Stowarzyszenie Rozwoju Gospodarczego Gmin, tworzące docelowo syntetyczny wskaźnik rozwoju miast (źródło: http: //monitor.org.pl/miasta/trendy/syntetyczny.jsp).[24] Źródłem danych dla wskaźników 8-9 jest Bank Danych Lokalnych.

	Wskaźnik		
Gmina	1 - 7	8	9
Racibórz	3,4	5905191,69 zł	1762,55 zł
Bolesławiec	1,5	5519553,18 zł	1977,49 zł
Nysa	0,6	3302710,80 zł	1425,44 zł
Malbork	1,8	753629,08 zł	1281,21 zł

[24] Źródło: Syntetyczny wskaźnik rozwoju miast opracowany przez Monitor Rozwoju Miast Polskich wraz z Stowarzyszeniem Rozwoju Gospodarczego Gmin

Ocena sprawności i potencjału władzy lokalnej jest niezwykle trudna do uchwycenia. Dany potencjał należałoby odnieść nie tylko do wskaźników takich jak przychody budżetów gmin, wielkość pozyskanych środków z Funduszy Europejskich, czy też wielkość inwestycji realizowanych na obszarze gmin. Każdy z samorządów funkcjonuje w innym warunkach przestrzennych, demograficznych czy też społecznych oraz również historycznych. Sposób realizacji strategii rozwoju miasta trudno ocenić w sposób obiektywny nie odnosząc się do sytuacji społeczno-gospodarczej na początku okresu pomiaru. Sprawność i potencjał władzy samorządowej można ocenić analizując efekty realizacji strategii rozwoju danej gminy w perspektywie dłuższego czasu oraz mając na uwadze punkty odniesienia, którymi są wskaźniki przyjęte do oceny „sprawności" władzy lokalnej na początku okresu pomiaru i na jego zakończenie.

Dlatego ocenę sprawności i potencjału władz lokalnych należy potraktować z dużą rezerwą. Niemniej jednak, biorąc pod uwagę wybrane do analizy wskaźniki, najwyżej należy ocenić samorząd Raciborza i Bolesławca, zdecydowanie niżej Nysy i Malborka. Biorąc pod uwagę kwotę funduszy unijnych pozyskanych na rzecz gminy w okresie 2010-2012 najwyżej należy ocenić samorząd Bolesławca (5519553,18 zł) i Raciborza (5905191,69 zł), zdecydowanie niżej Malborka (753629,08 zł) i Nysy (3302710,80 zł)[25].

Gmina Nysa z pośród badanych samorządów posiada najniższy syntetyczny wskaźnik rozwoju miast. W ujęciu lat 2010 – 2012 Nysa uzyskała zdecydowanie mniejsze wartości wypłaconych dotacji w porównaniu z Bolesławcem i Raciborzem, choć zdecydowanie przewyższała wartość osiągniętą przez Malbork. Gmina Nysa posiadała w 2012 roku zdecydowanie niższe dochody własne (1425,44 zł/osobę) w porównaniu z Bolesławcem (1977,49 zł/osobę) oraz Raciborzem (1762,55 zł/osobę), choć wyższe niż w Malborku (1281,21 zł/osobę). Najwyższe dochody uzyskały ośrodki miejskie z przeważającą funkcją przemysłową.

c) potencjał ekonomiczny

Do oceny potencjału ekonomicznego przyjęto następujące wskaźniki:

1. Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego,
2. Podmioty gospodarcze wg liczby zatrudnienia,
3. Podmioty wpisane do rejestru REGON.

[25] Dane GUS dot. wypłaconych płatności na rzecz beneficjantów programów unijnych

Źródłem danych dla wskaźników 1-3 jest Bank Danych Lokalnych.

	Wskaźnik		
Gmina	1	2	3
Racibórz	1762,55 zł	2	955
Bolesławiec	1977,49 zł	4	1108
Nysa	1425,44 zł	1	1177
Malbork	1281,21 zł	2	1145

Najwyższe dochody na mieszkańca uzyskuje gmina miejska Bolesławiec. W przypadku Bolesławca widoczna jest korelacja dochodów na mieszkańca z ilością podmiotów gospodarczych zatrudniających powyżej 250 osób. W Bolesławcu jest ich aż 4. W Nysie tylko 1 (w Raciborzu i Malborku po 2). Nysa odznacza się także najmniejszą liczbą podmiotów gospodarczych w przedziale 50-249 zatrudnionych (13 podmiotów w Nysie, średnio w pozostałych gminach 16) oraz w przedziale 10-49 zatrudnionych (56 podmiotów w Nysie, średnio w pozostałych 66). W gminie Nysa odnotowano zdecydowanie najwięcej podmiotów w przedziale 0-9 zatrudnionych (o 180 więcej niż średnia dla pozostałych gmin).

Gmina Nysa posiada największą liczbę ogółem podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców (Nysa 1177, Malbork 1145, Bolesławiec 1108, Racibórz 955).

Podsumowując potencjał ekonomiczny wybranych samorządów najkorzystniej wypadają Bolesławiec i Racibórz. Duża liczba podmiotów gospodarczych oraz osób prowadzących działalność gospodarczą nie stanowi tak dużej siły napędowej lokalnej gospodarki jak duże podmioty gospodarcze. Z drugiej strony, lokalna gospodarka gminy wydaje się być bardziej stabilna. Upadek dużego przedsiębiorstwa może mieć zdecydowane bardziej negatywne skutki dla lokalnej gospodarki i rynku pracy. Gmina Nysa powinna mimo wszystko dążyć do pozyskania inwestorów strategicznych dla lokalnej gospodarki. Mogłoby to pozytywnie wpłynąć na lokalny rynek pracy, zwiększyć potencjał ekonomiczny mieszkańców oraz mikroprzedsiębiorców, a tym samym zwiększyć dochody własne gminy.

d) środowisko i warunki naturalne

Do oceny środowiska i warunków naturalnych przyjęto następujące wskaźniki:

1. Emisja zanieczyszczeń pyłowych na km^2 obszaru gminy,
2. Emisja zanieczyszczeń gazowych na km^2 obszaru gminy,
3. Korzystający z sieci wodociągowej,
4. Korzystający z kanalizacji,
5. Występowanie obszarów podlegających ochronie przyrody, korytarzy ekologicznych,

6. Jakość otoczenia przyrodniczego – występowanie w otoczeniu gminy obszarów cennych przyrodniczo, terenów rekreacyjnych umożliwiających uprawianie sportu, rekreacji i odpoczynku na łonie przyrody.

Źródłem danych dla wskaźników 1-4 jest Bank Danych Lokalnych. Źródłem danych dla wskaźników 5-6 jest analiza opracowań kartograficznych.

	Wskaźnik					
Gmina	1	2	3	4	5	6
Racibórz	132305	619	95,7%	84,3%	Tak	Tak
Bolesławiec	51089	130	99,0%	95,9%	Tak	Tak
Nysa	53946	28	96,5%	93,4%	Tak	Tak
Malbork	96107	144	99,3%	89,7%	Tak	Tak

Analizując stan środowiska i warunki naturalne w porównywanych gminach należy podkreślić wysoką jakość środowiska na obszarze gminy Nysa. Największym zagrożeniem dla nich jest presja gospodarki rolnej (zanieczyszczenie wód, erozja gleb). Nysa posiada najkorzystniejsze wskaźniki poziomu zanieczyszczenia powietrza oraz bardzo dobrze rozwiniętą infrastrukturę ochrony środowiska. Położona jest w korytarzu ekologicznym biegnącym doliną Nysy Kłodzkiej. W otoczeniu gminy znajduje się obszar cenny przyrodniczo związany z Jeziorem Nyskim i Otmuchowskim. W niedużej odległości od gminy znajduje się atrakcyjny dla sportu i rekreacji obszar górski po stronie czeskiej. Najgorzej w zestawieniu wypada Racibórz. Presja na środowisko (ośrodek przemysłowy), jak też bliskość aglomeracji śląskiej, wpływają na niską ocenę środowiska. Bolesławiec i Malbork wypadają dosyć podobnie w tej analizie.

e) warunki życia

Do oceny warunków życia przyjęto następujące wskaźniki:

1. Poziom bezrobocia,
2. Dojazdy do pracy,
3. Liczba miejsc w żłobkach,
4. Liczba miejsc w przedszkolach,
5. Liczba członków klubów sportowych,
6. Jakość środowiska i warunki naturalne,
7. Jakość infrastruktury.

	Wskaźnik						
Gmina	1	2	3	4	5	6	7
Racibórz	4,6%	2051 osób	97	1694	1634	średnia	wysoka
Bolesławiec	7,4%	1415 osób	39	1083	1023	duża	wysoka
Nysa	10,2%	2951 osób	129	1436	1581	wysoka	wysoka
Malbork	10,0%	1658 osób	30	1150	585	duża	wysoka

Źródłem danych dla wskaźników 1-5 jest Bank Danych Lokalnych. Przy analizie wskaźników 6 – 7 wykorzystano syntetyczne ich ujęcie (zobacz podrozdział środowisko i warunki naturalne oraz podrozdział infrastruktura).

Poziom bezrobocia był najwyższy w gminie Nysa i wynosił 10,2% ogółu ludności w wieku produkcyjnym (Bank Danych Lokalnych, 2012). Dla porównania poziom bezrobocia wynosi w Malborku 10%, Bolesławcu 7,4%, Raciborzu 4,6%. Nysa odznacza się stosunkowo mało korzystną strukturą związaną z dojazdami do pracy. Do pracy poza miastem dojeżdża prawie 2951 osób (w Bolesławcu 1415, Raciborzu 2051). Gmina Nysa posiada największą liczbę miejsc w żłobkach z badanych gmin (prawie 3-krotnie więcej niż w Bolesławcu i Malborku). Liczba miejsc w przedszkolach również pozytywnie wyróżnia Nysę na tle badanych samorządów. Liczba członków klubów sportowych jest porównywalna z Raciborzem i proporcjonalnie, w przeliczeniu na liczbę mieszkańców, lokuje gminę Nysa na pierwszym miejscu. Charakteryzuje się ona również najwyższą jakością środowiska i warunków naturalnych, podobnie jak infrastruktury.

Ocenę jakości życia w gminie Nysa obniża sytuacja gospodarcza. Jej głównym problemem, na tle porównywanych JST, jest poziom bezrobocia. Oznacza to, że spora liczba mieszkańców musi dojeżdżać do pracy poza obszar gminy. Eliminując problem bezrobocia, gmina Nysa w ocenie jakości życia znalazłaby się najwyżej w stawce badanych samorządów. W tej kategorii, pomimo niskiej oceny jakości środowiska, najwyżej oceniono gminę Racibórz, dzięki najlepszej sytuacji na rynku pracy i względnie dobremu poziomowi infrastruktury.

f) Potencjał rozwojowy (inwestycje)

Do oceny potencjału rozwojowego (inwestycje) przyjęto następujące wskaźniki:

1. Dostępność transportowa,
2. Koszty pracy,
3. Wielkość i jakość rynku pracy,
4. Chłonność rynku zbytu,
5. Poziom rozwoju infrastruktury gospodarczej,
6. Poziom rozwoju infrastruktury społecznej,

7. Poziom rozwoju gospodarczego,
8. Stopień ochrony i stan środowiska przyrodniczego,
9. Poziom bezpieczeństwa powszechnego,
10. Aktywność regionów wobec inwestorów.

Źródłem danych dla wskaźników 1-10 było opracowanie wykonane w Instytucie Badań nad Gospodarką Rynkową, oceniające w sposób syntetyczny atrakcyjność inwestycyjną subregionów.[26] Atrakcyjność inwestycyjną określono dla następujących podregionów: podregion jeleniogórski (miejska gmina Bolesławiec), podregion nyski (miejsko – wiejska gmina Nysa), podregion rybnicki (miejska gmina Racibórz), podregion starogardzki (miejska gmina Malbork).

Na tle ww. podregionów, okręg nyski wypada przeciętnie, choć na tle kraju zdecydowanie lepiej. Podregion jeleniogórski (11. w kraju) i rybnicki (2. w kraju) odznaczają się najwyższą atrakcyjnością inwestycyjną dla przemysłu, podregion starogardzki wysoką, a nyski przeciętną. Atrakcyjność dla działalności usługowej określona została na poziomie wysokim dla wszystkich podregionów, oprócz rybnickiego (najwyższa). Atrakcyjność dla działalności zaawansowanej technologicznie określona została dla podregionu nyskiego na poziomie niskim (dla pozostałych na poziomie wysokim).

W celu porównania wyników oceny atrakcyjności inwestycyjnej opartej na wyżej przedstawionej metodologii prezentowane są także wyniki opracowania pod nazwą „Atrakcyjność Inwestycyjna Regionów Polski 2012". Raport został wykonany przez Centrum Analiz Regionalnych i Lokalnych, pod kierunkiem prof. dr hab. Hanny Godlewskiej-Majkowskiej ze Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie. Przy ocenie atrakcyjności regionu były brane pod uwagę takie czynniki jak: zasoby kapitału ludzkiego, pomoc dla inwestorów, infrastruktura techniczna (drogi, koleje, lotniska), infrastruktura społeczna (żłobki, przedszkola, szkoły), mikroklimat rynkowy (szanse powodzenia inwestycji) oraz mikroklimat administracyjny (stosunek władz lokalnych i samorządowych do inwestycji i rozwoju). Analizy przeprowadzone zostały na poziome wojewódzkim, podregionalnym, powiatowym oraz gminnym.[27]

Potencjalna atrakcyjność inwestycyjna gmin:

- Bolesławiec - 0,288 (3. pozycja w województwie dolnośląskim),
- Malbork – 0,269 (10. pozycja w województwie pomorskim),
- Racibórz – 0,246 (27. pozycja w województwie śląskim),
- Nysa - 0,220 (11. pozycja w województwie opolskim, 1. miejsce - Brzeg 0,281).

[26] Źródło: Atrakcyjność Inwestycyjna Województw i Podregionów Polski 2011

[27] Źródło: http://www.paiz.gov.pl

Oceniając pozycję gminy na tle pozostałych samorządów, należy zaznaczyć, że potencjał rozwojowy gminy Nysa nie jest wcale niski. Wybrane do analizy porównawczej JST, znajdują się w czołówce opracowanych rankingów atrakcyjności inwestycyjnej. Przykład ośrodków takich jak Bolesławiec i Racibórz ukazuje, że gmina Nysa narażona jest na silną konkurencję związaną z lokowaniem nowych inwestycji. Konkurencja istnieje także wewnątrz województwa opolskiego (np. z gminami w powiecie brzeskim czy też opolskim, które posiadają wyższe wskaźniki atrakcyjności inwestycyjnej od gminy Nysa). Poza tym wykorzystanie potencjału atrakcyjności inwestycyjnej zależy od postawy władz danej gminy (postawa bierna lub aktywna w przyciąganiu inwestorów). Za przykład może posłużyć opracowanie wykonane przez Studenckie Koło Naukowe Przedsiębiorczości i Analiz Regionalnych, działające przy Instytucie Przedsiębiorstwa Szkoły Głównej Handlowej pod nazwą: „Gmina na 5". opublikowane w ramach raportu „Atrakcyjność inwestycyjna regionów 2012". Opracowanie to przedstawia wyniki z badania jakości obsługi potencjalnych inwestorów przez urzędy gmin. Przedmiotem była ocena stron internetowych oraz ocena kontaktu elektronicznego w wersji polsko- i anglojęzycznej z urzędami gmin. Efektem badania jest ranking „Gmina, na 5", który nagradza tym tytułem jednostki samorządu terytorialnego wyróżniające się wysokim poziomem obsługi z wykorzystaniem elektronicznych narzędzi komunikacji. Badania prowadzone są metodą tajemniczego klienta (ang. mystery client). W efekcie przeprowadzonej oceny tytułem „Gminy na 5" wyróżniono 70 gmin, z czego 7 z terenu województwa opolskiego. W grupie wyróżnionych samorządów znalazły się zarówno gmina miejska Bolesławiec, jak i gmina Nysa (2. Miejsce w województwie opolskim). Gmina Nysa, jako jedyna z wyróżnionych gmin z województwa opolskiego odpowiedziała na korespondencję w języku angielskim, prosząc o bardziej szczegółowe informacje w celu przygotowania stosownej oferty inwestycyjnej.[28]

g) potencjał kulturalny i turystyczny

Do oceny potencjału kulturalnego i turystycznego przyjęto następujące wskaźniki:

1. Liczba osób uczestniczących w wydarzeniach kulturalnych,
2. Liczba osób korzystających z kina,
3. Noclegi udzielone turystom krajowym,
4. Noclegi udzielone turystom zagranicznym.

[28] Źródło: Atrakcyjność inwestycyjna regionów 2012, Raport dla Województwa Opolskiego

Źródłem danych dla wskaźników 1-4 jest Bank Danych Lokalnych.

	Wskaźnik			
Gmina	1	2	3	4
Racibórz	58008	46609	11598	2810
Bolesławiec	17532	90925	17426	4856
Nysa	23920	23200	54463	2390
Malbork	36440	-	61580	10649

Malbork jest zdecydowanie najbardziej znanym miejsce turystycznym, nie tylko w porównaniu z wybranymi gminami, lecz także w skali Polski. W przypadku liczy osób biorących udział w wydarzeniach kulturalnych zdecydowany prym wiedzie Racibórz (58008 osób). Na drugim miejscu plasuje się Malbork (36440), następnie Nysa (23920) i Bolesławiec (17532). Na uwagę zasługuje liczba osób korzystających z kina w Bolesławcu (90825) w porównaniu do gminy Nysa (23200). Należy dodać, że to efekt dużej inwestycji gminy miejskiej Bolesławiec, która polegała na budowie nowoczesnej sali kinowej w wraz z zapleczem w Bolesławieckim Ośrodku Kultury.

Pod względem ilości noclegów ogółem Nysa dorównuje takiej destynacji turystycznej, jaką jest Malbork. Największą liczbę noclegów udzielonych turystom krajowym i zagranicznym odnotowano w Malborku. W przypadku turystów krajowych gmina Nysa, z liczbą noclegów na poziomie 17291 w obiektach hotelowych oraz 37172 w pozostałych obiektach zakwaterowania, zdecydowanie dystansuje Bolesławiec oraz Racibórz, i jest zbliżona do ogólnej liczby noclegów dla turystów krajowych w Malborku. Trzeba zauważyć, że w Malborku przeważają noclegi w obiektach hotelowych i jest ich prawie dwukrotnie więcej niż w gminie Nysa, gdzie prym wiodą obiekty zbiorowego zakwaterowania, tj. kempingi i pola biwakowe oraz zespoły domków turystycznych. Liczba turystów zagranicznych, decydujących się na nocleg w gminie Nysa, jest zdecydowanie najniższa w porównaniu do wszystkich badanych samorządów.

Analizując potencjał kulturalny i turystyczny gminy Nysa na tle pozostałych JST należy uznać go za zdecydowany atut. Na uwagę zasługuje duża liczba udzielonych noclegów. Potencjał ten pomniejsza fakt małej liczby turystów zagranicznych oraz stosunkowo małej liczby noclegów udzielanych w obiektach hotelarskich. Gmina Nysa powinna dążyć do poprawy standardu i jakości usług noclegowych oraz promocji w celu przyciągnięcia turystów zagranicznych.

h) społeczeństwo obywatelskie

Do oceny potencjału społeczeństwa obywatelskiego przyjęto następujące wskaźniki:

1. Liczba organizacji pozarządowych na 10000 mieszkańców,
2. Udział w wyborach samorządowych, parlamentarnych.

Źródłem danych dla wskaźnika 1 jest Bank Danych Lokalnych, dla wskaźnika 2 www.mojapolis.pl.

	Wskaźnik		
Gmina	1	2a (samorząd)	2b (parlament)
Racibórz	22	36,46%	44,90%
Bolesławiec	26	47,55%	48,74%
Nysa	34	40,37%	44,93%
Malbork	27	42,44%	48,32%

Przejawem funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego jest udział mieszkańców w działalności organizacji pozarządowych. Gmina Nysa wypada bardzo korzystnie w tym zestawieniu (34 organizacje na 10 tys. mieszkańców). Kolejne w zestawieniu są Malbork (27), Bolesławiec (26) i Racibórz (22).

Frekwencja wyborcza w gminie Nysa w ostatnich wyborach samorządowych to 40,37%, a parlamentarnych to 44,93%. Dla porównania sytuacja w pozostałych badanych gminach przedstawia się następująco:

- Nysa: wybory samorządowe 40,37%, wybory parlamentarne 44,93%,
- Bolesławiec: wybory samorządowe 47,55%, wybory parlamentarne 48,74%,
- Racibórz: wybory samorządowe 36,46%, wybory parlamentarne 44,90%,
- Malbork: wybory samorządowe 42,44%, wybory parlamentarne 48,32%.

Analizując potencjał postaw obywatelskich mieszkańców gminy Nysa na tle badanych samorządów, należy ocenić go pozytywnie. Niższy udział w wyborach parlamentarnych i samorządowych niż w Bolesławcu i Malborku należy tłumaczyć tym, że Nysa jest gminą miejsko-wiejską. W przypadku pozostałych miast wskaźniki te również były niższe dla gmin wiejskich, stanowiących otoczenie przestrzeni miejskiej, np. dla wiejskiej gminy Malbork i wiejskiej gminy Bolesławiec, które stanowią osobne jednostki samorządowe. Bardzo pozytywnie należy ocenić potencjał organizacji pozarządowych, których liczba w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców zdecydowanie przewyższa wskaźniki w pozostałych gminach. Jest także wyższa od średniej w kraju i województwie opolskim. Dużą przewagę osiąga w tym przypadku dzięki obszarom wiejskim. Odejmując je, w którym wskaźnik ten wynosi aż 42 organizacje, obszar miejski gminy Nysa także posiada wyższy wskaźnik od pozostałych badanych gmin, wynoszący 32 organizacje na 10 tys. mieszkańców. Wzrost poziomu aktywności społecznej na obszarze gminy może wynikać z udziału społeczności w realizacji szeregu przedsięwzięć aktywizujących do działań społecznych, w szczególności na obszarach wiejskich.

i) infrastruktura

Do oceny potencjału infrastruktury przyjęto następujące wskaźniki:

1. Mieszkania, powierzchnia mieszkań na 1 mieszkańca,

2. Korzystający z sieci wodociągowej,
3. Korzystający z kanalizacji,
4. Korzystający z sieci gazowej,
5. Placówki stacjonarnej pomocy społecznej,
6. Udział wydatków na drogi publiczne w wydatkach ogółem w latach 2008 – 2012.

Źródłem danych dla wskaźników 1-6 jest Bank Danych Lokalnych.

	Wskaźnik					
Gmina	1	2	3	4	5	6
Racibórz	24,1	95,7%	84,3%	84,2%	4	7,55%
Bolesławiec	23,5	99,0%	95,9%	92,7%	1	8,25%
Nysa	23,9	96,5%	93,4%	72,5%	4	7,45%
Malbork	22,0	99,3%	89,7%	87,1%	2	6,17%

Gmina Nysa, w przypadku zasobów mieszkaniowych pod względem powierzchni mieszkań przypadających na 1 mieszkańca (23,9 m2/mieszkańca), wypada porównywalnie do Bolesławca (23,5) i Raciborza (24,1). Zdecydowanie gorzej wypada Malbork (22,0).

Wszystkie gminy posiadają wysoki udział osób korzystających z sieci wodociągowej, niemniej jednak jest on najwyższy w Bolesławcu (99,0%) i Malborku (99,3%). W gminie Nysa odsetek korzystających z sieci wodociągowej wynosi 96,5%, w Raciborzu 95,7%.

Gminy Nysa (93,4%) i Bolesławiec (95,9%) posiadają najwyższy wskaźnik osób korzystających z kanalizacji. Dla porównania wskaźnik ten dla Malborka wynosi 89,7%, dla Raciborza 84,3%.

Gmina Nysa zdecydowanie najgorzej wypada pod względem ilości osób korzystających z sieci gazowej (72,5%). Najlepiej w tym zestawieniu prezentuje się Bolesławiec (92,7%), następnie Malbork (87,1%) i Racibórz (84,2).

W gminie Nysa oraz Raciborzu jest najwięcej czynnych placówek stacjonarnej pomocy społecznej (po 4). W Malborku są 2 takie placówki, w Bolesławcu tylko 1.

Największe, proporcjonalnie do całej struktury wydatków i najbardziej równomierne, wydatki na infrastrukturę dróg publicznych w latach 2008 – 2012 ponoszone były przez Bolesławiec (8,25% wydatków gminy). Poziom wydatków gminy Nysa (7,45%) zbliżony jest do Raciborza (7,55%). Najniższe proporcjonalne nakłady na drogi ponoszone są przez Malbork (6,17%).

Poziom infrastruktury w analizowanym gminach jest na zbliżonym, wysokim poziomie, choć wydaje się, że najkorzystniej sytuacja wygląda w Bolesławcu. W przypadku gminy Nysa warto zwrócić uwagę na najniższy wskaźnik korzystania z sieci gazowej. Reasumując - infrastruktura badanych gmin jest zdecydowanie ich mocną stroną.

Analiza wskaźnikowa – podsumowanie

Wykres 3 gmina miejska Racibórz, gmina miejska Bolesławiec, gmina miejsko-wiejska Nysa, gmina miejska Malbork - analiza wskaźnikowa - podsumowanie

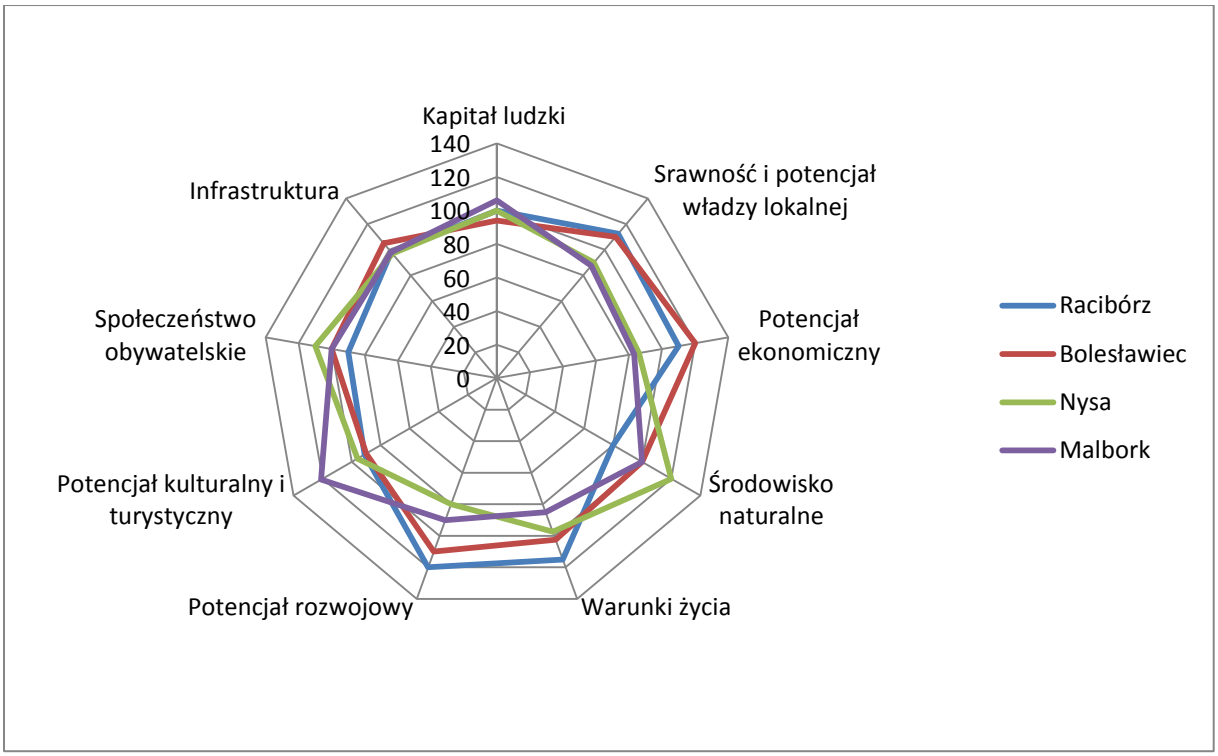

Gmina Nysa na tle badanych samorządów wyróżnia się wysoką jakością środowiska naturalnego i społeczeństwa obywatelskiego. Gorzej wypada przy ocenie aktualnego potencjału rozwojowego, ekonomicznego oraz sprawności i potencjału władzy lokalnej. Sprawność i potencjał władzy lokalnej wykazuje korelację z potencjałem ekonomicznym i jest najwyżej oceniany w Raciborzu i Bolesławcu. Gmina Nysa posiada zbliżone wskaźniki do pozostałych samorządów w zakresie kapitału ludzkiego, infrastruktury i warunków życia. Potencjał kulturalny i turystyczny gminy Nysa wypada stosunkowo korzystnie na tle Raciborza i Bolesławca, jednak jest zdecydowanie niższy niż Malborka.

Na podstawie porównania wybranych wskaźników badanych gmin można stwierdzić, że gmina Nysa powinna dążyć do powiększania potencjału ekonomicznego. Należy zaznaczyć, że ocena potencjału rozwojowego gminy, pomimo najniższej pozycji na tle badanych JST, nie jest negatywna. Badane samorządy znajdują się w czołówce rankingów atrakcyjności inwestycyjnej w swoich województwach. Niska ocena potencjału ekonomicznego i sprawności władzy na tle badanych gmin wynika z niekorzystnej sytuacji gospodarczej, w jakiej znalazła się gmina Nysa na przestrzeni ostatnich lat, kiedy to niekorzystne zmiany związane z restrukturyzacją lokalnej gospodarki przybrały największe rozmiary. Zmiany na lokalnym rynku pracy i w lokalnej gospodarce należy więc rozpatrywać w ujęciu dynamicznym. Analizując sprawność władz lokalnych na przestrzeni ostatnich 2-3 lat warto podkreślić, że władze gminy Nysa znajdowały się w najgorszej wyjściowej sytuacji z badanych gmin, gdyż ekstremum negatywnych zmian było stosunkowo nieodległe w czasie.

W celu powiększania potencjału ekonomicznego, gmina Nysa powinna dążyć do aktywnego poszukiwania inwestorów, w celu wykorzystania potencjału terenów inwestycyjnych oraz kapitału ludzkiego. Samorząd powinien także wspierać lokalną przedsiębiorczość, która obecnie stanowi motor napędowy lokalnej gospodarki. Inwestycje w rozwój turystyczny i kulturalny powinny dążyć do poprawy jakości i spektrum usług. Ważne będą działania w przestrzeni miejskiej oraz wokół Jeziora Nyskiego.

Wysoki potencjał kapitału ludzkiego, społeczeństwa obywatelskiego, infrastruktury, środowiska powinien być atutem w realizacji polityki rozwoju, także w kontekście pozyskiwania inwestorów. Zwiększenie siły lokalnej gospodarki i poprawa sytuacji na rynku pracy to kluczowe zadania dla gminy. Nysa powinna dążyć do dalszej poprawy jakości infrastruktury, w szczególności drogowej oraz rekreacyjno-sportowej, która decyduje o jakości życia oraz pozytywnie wpływa na ocenę atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej.

5. Analiza sił oddziaływania konkurencyjnego wg Portera

a) czynniki konkurencyjności,

b) wpływ czynników konkurencyjności na rozwój gminy Nysa.

a) czynniki konkurencyjności

Poddając analizie gminę Nysa należy wyjaśnić, kto jest jej klientem w kontekście rozwoju społeczno-gospodarczego. W celu uproszczenia dalszej analizy, klientów gminy Nysy podzielono na trzy grupy:

1. Mieszkańcy,
2. Turyści,
3. Przedsiębiorcy i inwestorzy.

Interakcje między tymi grupami tworzą „potencjał rozwojowy gminy". „Czynniki konkurencyjności" rozpatrywać będziemy w kontekście tych grup.

Mieszkańcy

W stosunku do mieszkańców dokonano analizy szeroko rozumianej atrakcyjności zamieszkania. Zależy ona od wielu czynników, w tym także indywidualnych, subiektywnych ocen. Dla jednych atutem będzie zamieszkanie w mieście, dla drugich cisza i spokój obszarów wiejskich. W celu dokonania obiektywnej oceny atrakcyjności zamieszkania, analizie poddano kilka czynników

pogrupowanych na elementy przestrzenne, społeczne oraz gospodarcze. Wypadowa ocena tych czynników posłuży do oceny atrakcyjności zamieszkania na obszarze gminy Nysa.

Czynniki konkurencyjności gminy Nysa pod kątem atrakcyjności zamieszkania na jej obszarze:

1. Czynniki przestrzenne, w tym położenie, komunikacja, środowisko
2. Czynniki społeczne, w tym infrastruktura społeczna, edukacja, kultura i sport, aktywność społeczna.
3. Czynniki gospodarcze, w tym rynek pracy.

Turyści

Turystów traktować będziemy, jako klientów gminy Nysa. Decyzja o wyborze oferty turystycznej zależy m.in. od atrakcyjności turystycznej, czyli właściwość obszaru lub miejscowości wynikającej z zespołu cech przyrodniczych lub pozaprzyrodniczych, która stanowi o zainteresowaniu ze strony turystów. O stopniu atrakcyjności turystycznej danego obszaru lub miejscowości decydują:

1. Walory turystyczne,
2. Zagospodarowanie turystyczne,
3. Dostępność komunikacyjna.[29]

Dodatkowym czynnikiem, który ma istotny wpływ na skuteczną sprzedaż oferty danego obszaru, jest szeroko rozumiany marketing oferty turystycznej.

Czynniki konkurencyjności związane z wykorzystaniem potencjału turystycznego gminy Nysa to:

1. Walory turystyczne
2. Zagospodarowanie turystyczne
3. Dostępność komunikacyjna
4. Marketing oferty turystycznej

[29] Źródło: Kurek W. (red.), 2007, *Turystyka*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, ISBN 978-83-01-15294-9

Przedsiębiorcy i inwestorzy

Do celów analizy czynników konkurencyjności gminy Nysa w kontekście lokowania nowych inwestycji oraz atrakcyjności już prowadzonej działalności gospodarczej na jej terenie wybrano czynniki, które odgrywają największą wagę w przypadku atrakcyjności inwestycji przemysłowych, usługowych oraz opartych na zaawansowanych technologiach.

„Atrakcyjność inwestycyjna jest rozumiana, jako zdolność skłonienia do inwestycji poprzez oferowanie kombinacji korzyści lokalizacji, możliwych do osiągnięcia w trakcie prowadzenia działalności gospodarczej. Wynikają one ze specyficznych cech obszaru, w którym rozwijana jest działalność gospodarcza. Korzyści te określane są mianem czynników lokalizacji. O atrakcyjności inwestycyjnej danego obszaru decyduje zatem zestaw czynników lokalizacji. Obszary, oferujące optymalną ich kombinację, są atrakcyjne inwestycyjnie, gdyż pozwalają na zmniejszenie ryzyka niepowodzenia inwestycji i osiągnięcie wyższej stopy zwrotu kapitału poprzez redukcję nakładów inwestycyjnych, bieżących kosztów funkcjonowania przedsiębiorstwa. Umożliwiają także uzyskiwanie wyższych przychodów.”[30]

Czynniki konkurencyjności gminy Nysa pod kątem atrakcyjności inwestycyjnej:

1. Jakość zasobów pracy.
2. Dostępność transportowa
3. Chłonność rynku
4. Infrastruktura gospodarcza
5. Infrastruktura społeczna

b) wpływ czynników konkurencyjności na rozwój gminy Nysa.

Mieszkańcy

1. Czynniki przestrzenne

Gmina Nysa posiada bardzo korzystne położenie w skali kraju oraz województwa opolskiego. Jej atutem jest bliskość do ośrodków wzrostu, jakimi są Wrocław, aglomeracja śląska oraz Opole, a także

[30] Źródło: Atrakcyjność Inwestycyjna Województw i Podregionów Polski 2011

dobrze rozwinięta sieć powiązań komunikacyjnych. Atrakcyjność położenia związana jest także z sąsiedztwem granicy z Republiką Czeską. Otoczenie przestrzenne Nysy związane jest z obszarami o charakterze rolniczym oraz niską presją na środowisko naturalne (brak większych aglomeracji, występowanie obszarów chronionych, atrakcyjnych dla uprawiania turystyki i rekreacji). W związku z tym wysoko ocenić należy także jakość środowiska. Główna presja na środowisko związana jest z funkcją rolniczą, które powoduje negatywne oddziaływanie na wody powierzchniowe oraz degradację gleb (erozja wodna i wietrzna).

Obszar miejski gminy stanowi centrum administracyjno-usługowe nie tylko dla gminy, lecz również dla powiatu. Oznacza to, że obszar miejski skupia główny potencjał usługowy powiatu, co pozytywnie wpływa na jego dostępność dla mieszkańców. Negatywną stroną pełnienia funkcji ośrodka administracyjno-usługowego oraz subregionalnego ośrodka gospodarczego jest drożność komunikacyjna w mieście. Przez Nysę przebiegają drogi tranzytowe, które powodują kumulację negatywnych zjawisk z tym związanych. Widoczny jest brak obwodnicy, której budowę zaplanowano na lata 2014 – 2016.

2. Czynniki społeczne

Stan infrastruktury społecznej gminy Nysa można ocenić pozytywnie w kontekście atrakcyjności zamieszkania. Dysponuje ona odpowiednim poziomem miejsc w żłobkach i przedszkolach, bogatą ofertą kształcenia na poziomie podstawowym, gimnazjalnym oraz średnim, a także ofertą kształcenia wyższego. W gminie Nysa działają instytucje kulturalne, które zaspokajają potrzeby mieszkańców oraz uczestniczą w kształtowaniu wizerunku i oferty kulturalno-turystycznej. Gmina posiada bogate tradycje sportowe związane z piłką siatkową. Mocną stroną jest występowanie terenów rekreacyjnych związanych z Jeziorem Nyskim. Zwrócić należy uwagę na niedostateczne zagospodarowanie otoczenia Jeziora Nyskiego, w szczególności w małą infrastrukturę turystyczną, taką jak ścieżki rowerowe, miejsca odpoczynku, które służyć będą nie tylko mieszkańcom, ale także turystom. Należy dodać, że trudność związane z zagospodarowaniem otoczenia Jeziora Nyskiego związane są także z własnością gruntów (tereny prywatne lub pod zarządem RZGW). Atrakcyjność otoczenia gminy Nysa związaną z odpoczynkiem i rekreacją podnosi bliskość atrakcyjnego turystycznie regionu po stronie czeskiej. Nysa wyróżnia się na tle kraju i województwa opolskiego poziomem aktywności obywatelskiej, w szczególności na obszarach wiejskich gminy.

3. Czynniki gospodarcze

Głównym problemem społecznym gminy Nysa, bezpośrednio związanym z rozwojem gospodarczym, jest bezrobocie. Gmina odznacza się stosunkowo wysokimi wskaźnikami przedsiębiorczości, tj. dużą liczbą podmiotów wpisanych do rejestru REGON. Nie przekłada się to jednak na ocenę rynku pracy. Poziom bezrobocia jest stosunkowo wysoki. W analizie porównawczej czterech samorządów uwagę zwraca mała liczba podmiotów gospodarczych w gminie Nysa zatrudniających powyżej 250 osób.

Władze samorządu powinny dążyć aktywnie do poszukiwania strategicznych inwestorów. Atutem gminy jest istniejąca specjalna strefy ekonomiczna oraz szkoła wyższa. Zagrożeniem dla właściwego rozwoju rynku pracy może być niedostosowanie kwalifikacji osób poszukujących pracy do wymogów stawianych przez przedsiębiorców oraz niski poziom wynagrodzeń, a także brak ofert pracy dla osób z wykształceniem wyższym. Gmina Nysa powinna także wzmacniać i wspierać małe firmy i mikroprzedsiębiorstwa, które są siłą napędową gospodarki na jej obszarze. Poprawa koniunktury na rynku międzynarodowym i wzrost gospodarczy w skali kraju może pozytywnie wpłynąć na sytuację tych przedsiębiorców i wzmocnić lokalną gospodarkę.

Turyści

1. Walory turystyczne

Gmina Nysa posiada liczne walory turystyczne. Związane są one z przestrzenią miejską Nysy oraz atrakcyjnością dla uprawiania turystyki aktywnej, odpoczynku i rekreacji, jakie stwarza Jezioro Nyskie. Należy dodać, że atrakcyjność turystyczną gminy Nysa podnosi bliskość atrakcyjnych turystycznie obszarów oraz licznych atrakcji w Republiki Czeskiej, jak np. Góry Opawskie, Kotlina Kłodzka, czy też miasteczek takich jak Otmuchów i Paczków. Nysa, określana jako „Śląski Rzym", posiada bogatą historię, wiele zabytków oraz słynie z fortyfikacji. Na jej terenie zachowała się 60% stanu nowożytnych fortyfikacji obronnych z początku XIX wieku, zwanych Twierdzą Nysa. Do tej pory kompleksowej rewitalizacji i zagospodarowaniu zostały poddane 3 obiekty: Fort Wodny, Bastion św. Jadwigi i Wieża Ciśnień[31]. Władze miasta sukcesywnie dążą do tego, aby Twierdza Nysa stała się jedną z głównych atrakcji turystycznych województwa opolskiego. Gmina położona jest również na Drodze Św. Jakuba. Jezioro Nyskie wraz z Otmuchowskim tworzą dogodne warunki do uprawiania żeglarstwa, wędkowania i odpoczynku. Jest to także ważne miejsce związane z ochroną przyrody. Miasto Nysa jest doskonałym miejscem wypadowym do okolicznych atrakcji turystycznych.

2. Zagospodarowanie turystyczne

Większość zabytków z gminy Nysa udostępnionych zostało do zwiedzania. Ich nagromadzenie na niedużej przestrzeni powoduje dużą ich dostępność. Turyści odwiedzający Nysę mogą skorzystać z usług towarzyszących ofercie turystycznej, zlokalizowanych w obrębie miasta (miejsca parkingowe, toalety, usługi noclegowe, usługi gastronomiczne, usługi przewodników turystycznych). Zagospodarowanie turystyczne przestrzeni miejskiej związane jest także z obiektami sportowymi oraz kulturalnymi. Na obszarze gminy działa Nyski Ośrodek Rekreacji, który umożliwia korzystanie ze sprzętu wodnego oraz infrastruktury obiektów turystycznych. W Nysie organizowane są również

[31] Źródło: www.twierdzanysa.com

imprezy kulturalne, które mają zasięg ponadlokalny (m.in. Festiwal Ognia i Wody, Dni Twierdzy Nysa, Międzynarodowy Festiwal Folklorystyczny). Szansą gminy Nysa będzie poprawa jakości infrastruktury turystycznej w obrębie Jeziora Nyskiego oraz na obszarach wiejskich. Przy działaniach na rzecz poprawy zagospodarowania turystycznego powinno się zwrócić uwagę na spójność działań w obrębie obszaru funkcjonalnego, np. w przypadku realizacji inwestycji polegających na poprawie jakości infrastruktury szlaków rowerowych. Powiązania funkcjonalno-przestrzenne z otoczeniem gminy Nysa odgrywają dużą rolę w kształtowaniu jakości oferty turystycznej.

3. Dostępność komunikacyjna

Dostępność komunikacyjna – powiązanie z autostradą A4 oraz położenie na szlaku kolejowym – jest szansą dla rozwoju turystyki. Oznacza to, że teren gminy jest łatwo dostępny dla potencjalnych turystów m.in. zamieszkałych w aglomeracji wrocławskiej i śląskiej, a także dla mieszkańców z województwa opolskiego i dużej części Dolnego Śląska. Położenie przygraniczne oznacza także dostępność komunikacyjną dla sporej populacji z przygranicznych regionów Republiki Czeskiej. Przy kształtowaniu oferty komunikacyjnej warto zwrócić uwagę na spójność rozkładu jazdy w obrębie całego obszaru funkcjonalnego np. Opole – Nysa – Kłodzko, jako potencjalnej ważnej trasy przemieszczania się turystów oraz skomunikowanie transportu publicznego na poziomie transgranicznym. Ciekawym rozwiązaniem może być wdrożenie oferty usług komunikacyjnych opartych na bilecie regionalnym, czy też Euroregionalnym, na przykładzie biletu funkcjonującego w Euroregionie Nysa (http://www.zvon.de/pl/Bilety-calodzienne-EURO-NYSA). Zagrożeniem może być niska jakość usług komunikacji publicznej, w szczególności dla turystów zagranicznych oraz luki w komunikacji, oznaczające brak skomunikowania na ważnych dla ruchu turystycznego szlakach.

4. Marketing oferty turystycznej

Na obszarze gminy Nysa funkcjonuje Punkt Informacyjno-Turystyczny w Bastionie św. Jadwigi przy ul. Piastowskiej 19. Większość zabytków gminy jest dostępna dla turystów bezpłatnie lub za niewielką opłatą. Gmina Nysa posiada kilka stron internetowych poświęconych ofercie turystycznej (strony samorządowe np. gminy, powiatu, Opolskiej Regionalnej Organizacji Turystycznej, instytucji kultury, strony organizacji pozarządowych, podmiotów prywatnych). Cześć tych stron internetowych dostępna jest w zagranicznej wersji językowej (angielski, niemiecki, czeski). Gmina Nysa powinna dążyć do wypracowania koncepcji zarządzania ofertą turystyczną. Przede wszystkim należy zwrócić uwagę na zarządzanie spójnością przekazu w celu osiągnięcia efektu multiplikacji (oferta jest obecnie sprzedawana przez różne źródła i podmioty, w tym jednostki samorządu terytorialnego, organizacje turystyczne, stowarzyszenia, podmioty prywatne). Skutecznym narzędziem zwiększanie efektywności marketingu oferty turystycznej może być zbudowanie narzędzi zarządzania marką, tj. określenie cech marki turystycznej gminy Nysa i narzędzi komunikacji tej marki z otoczeniem. W proces budowy marki turystycznej należy włączyć możliwe szerokie spektrum zainteresowanych, w tym organizacje funkcjonujące na poziomie lokalnym, jak też wojewódzkim. Proces zarządzania marką to uzgodniony

proces działania na wielu szczeblach organizacyjnych zarówno lokalnych i regionalnych. Kluczowym dla skutecznego zarządzania marką turystyczną jest spójny przekaz marketingowy.

Inwestorzy

1. Jakość zasobów pracy

Jakość zasobów pracy na obszarze gminy Nysa zależy od siły oddziaływania ośrodków konkurencyjnych dla gminy, tj. aglomeracji wrocławskiej i śląskiej oraz innych miast i gmin z bliższego otoczenia (np. Brzeg, Opole), a także od systemu kształcenia kadr. Najważniejsze wydaje się być przełamanie negatywnego trendu migracji oraz zmiana negatywnego wskaźnika urodzeń i zgonów. Depopulacja gminy Nysa to główne zagrożenie dla jakości zasobów pracy w kontekście przyszłego rozwoju samorządu. Drugim wartym rozważenia zagadnieniem jest poziom i jakość wykształcenia społeczności. Można oczekiwać, że konkurencja o zasoby pracy może się jeszcze powiększyć wraz z napływem nowych inwestycji do regionu. Konkurencja może pojawić się w obszarach, które do tej pory nie były rozpatrywane jako konkurencyjne (np. powiaty kłodzki i dzierżoniowski, czy też otoczenie Opola). Zagrożeniem może być kształcenie niedostosowane do potrzeb rynku pracy, przede wszystkim kształcenie zawodowe, co skutkować może tym, że inwestycje na obszarze gminy Nysa oparte będą na technologiach o niskim poziomie innowacyjności. Inwestycja takie nie generują wysokich przychodów i tym samym nie wpływają znacząco na poziom rozwoju społeczno-gospodarczego. Początkowo mocną stroną gminy mogą być niższe koszty pracy, kultura pracy (jako ośrodka przemysłowego) oraz potencjalnie stosunkowo duża liczba osób na rynku pracy (mając na uwadze wysoki wskaźnik bezrobocia). Docelowo, w perspektywie średniookresowej, niższe koszty pracy niekoniecznie muszą być przewagą konkurencyjną. Lokalna społeczność oczekiwać będzie wzrostu płac, co powinno korelować ze zwiększeniem fachowości pracowników.

2. Dostępność transportowa

Dostępność transportowa gminy Nysa wiąże się z łatwością skomunikowania jej obszaru z kluczowymi dla kraju liniami komunikacyjnymi. Gmina posiada dobre powiązania komunikacyjne z autostradą A4. Położona jest także na szlaku kolejowym. W skali kraju korzystne jest położenie względem granicy zachodniej oraz południowej. Pozytywnie należy ocenić odległość i dostępność komunikacyjną Wrocławia, Opola i aglomeracji śląskiej. Nysie brakuje obecnie obwodnicy, jednak powstanie ona w przeciągu kilku lat. Utrudniona jest komunikacja z kierunku północ-południe (przeprawy przez Nysę Kłodzką). Dostępność transportową należy jednak pozytywnie ocenić w kontekście atrakcyjności inwestycyjnej, dostępności dla turystów oraz pod kątem powiązań komunikacyjnych z lokalnymi ośrodkami rozwoju. Należy zaznaczyć, że sąsiednie obszary (np. podregion opolski), posiadają zdecydowanie korzystniejsze uwarunkowania komunikacyjne, podobnie jak zachodnia część województwa śląskiego (podregion rybnicki) i zachodnia część

województwa dolnośląskiego (podregion jeleniogórski). Można oczekiwać, że dostępność transportowa gminy ulegnie zdecydowanej poprawie dzięki obwodnicy miasta. Spodziewać się można także modernizacji sieci kolejowej, co może zwiększyć konkurencyjność niektórych obszarów, a także modernizacji trasy wodnej wzdłuż Odry.

3. Chłonność rynku

Rola tego czynnika jest z reguły mniejsza w przypadku działalności przemysłowej, której produkty dystrybuowane są na wielu rynkach. Natomiast w przypadku usług, których sprzedaż odbywa się głównie na rynkach lokalnych i wymaga bezpośredniego kontaktu z klientem, chłonność regionalnego rynku zbytu ma duże znaczenie.[32] W przypadku gminy Nysa większość firm to mikroprzedsiębiorstwa. Potencjał ekonomiczny lokalnej społeczności w dużej mierze kształtuje chłonność rynku lokalnego. Zagrożeniem dla gminy Nysa może być niedostateczna liczba dużych przedsiębiorstw branży przemysłowej, które prowadzą sprzedaż na wielu rynkach (chłonność rynku lokalnego dla takiej działalności nie ma znaczenia).

W branży turystycznej sprzedaż oferty gminy oparta jest na odbiorcach krajowych. W związku z rozwojem gospodarczym kraju, w szczególności regionów przemysłowych i regionów metropolitalnych (Wrocław, Śląsk), można oczekiwać, że wzrastać będzie chłonność tych rynków. Zwiększać będzie się także konkurencja o najbardziej atrakcyjne rynki w sferze turystyki. Klienci branży turystycznej szukać będą ofert o podwyższonym standardzie, a regiony będą próbować sprostać tym oczekiwaniom.

4. Infrastruktura gospodarcza

„Poszczególne elementy infrastruktury gospodarczej odgrywają różne role w lokalizacji różnych rodzajów działalności gospodarczej. W przypadku działalności produkcyjnej istotna jest obecność wolnych terenów inwestycyjnych w specjalnych strefach ekonomicznych. Z kolei działalność zaawansowana technologicznie lokalizowana jest z reguły w regionach, w których funkcjonują ośrodki naukowo-badawcze."[33]

Ocenę infrastruktury gospodarczej gminy Nysa podnosi funkcjonowanie specjalnej strefy ekonomicznej oraz szkoły wyższej. Strefa ekonomiczna zlokalizowana w Nysie będzie jedną z większych w południowo-zachodniej Polsce. Brak jest instytucji otoczenia biznesu, choć może być on rekompensowany bliskością Wrocławia, czy też Opola.

---

[32] Źródło: Atrakcyjność Inwestycyjna Województw i Podregionów Polski 2011

[33] Źródło: Atrakcyjność Inwestycyjna Województw i Podregionów Polski 2011

Powiązanie ze sobą oferty kształcenia i ofert pracy w przedsiębiorstwach strefy może zwiększyć konkurencyjność Nysy, jako ośrodka akademickiego, a tym samym zwiększyć atrakcyjność miejsca zamieszkania, w szczególności w oczach młodych osób. Z powodu braku otoczenia biznesu i ograniczonej oferty edukacyjnej szkoły wyższej, oczekiwać można silnej konkurencji ze strony obszarów metropolitalnych, w kontekście inwestycji zaawansowanych technologicznie. Należy oczekiwać konkurencji pomiędzy poszczególnymi strefami gospodarczymi w regionie.

5. Infrastruktura społeczna

Stan infrastruktury społecznej na terenie gminy Nysa można ocenić pozytywnie. Ma ona znaczenie dla lokalizacji działalności usługowej. Wpływa także na ocenę jakości życia przez mieszkańców, a także kształtuje jakość oferty turystycznej i obraz miejsca w oczach turystów. Jakość infrastruktury społecznej systematycznie będzie się poprawiać.

W województwie opolskim „ważnym problemem jest przywrócenie dawnego znaczenia zaniedbywanym przez wiele ostatnich dekad centrom miast, szczególnie w aspekcie ich wartości kulturowych (są to zabytkowe, staromiejskie układy urbanistyczne świadczące o historii, dorobku kulturowym i decydujące o tożsamości miasta) oraz znaczenia dla wypełniania funkcji centrotwórczych, integrujących społeczności lokalne.”[34] Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Opolskiego na lata 2014 – 2020 w przypadku działań związanych z rewitalizacją przestrzeni miejskich kładzie nacisk na kontekst aktywizacji zawodowej i usług społecznych. Nysa posiada duże walory i wartość jako obszar miejski. Inwestycje w rewitalizację przestrzeni miejskiej mogą znacznie podnieść atrakcyjność miasta zarówno dla mieszkańców (i pośrednio dla inwestorów), jak też dla turystów. Zagrożeniem mogą być ograniczone środki wsparcia oparte na funduszach unijnych, w szczególności w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego na lata 2014 – 2020.

6. Scenariusze stanów otoczenia w kontekście rozwoju gminy Nysa

a) scenariusze optymistyczne,

b) scenariusze najbardziej prawdopodobne,

c) scenariusze pesymistyczne.

[34] Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego 2020

a) scenariusze optymistyczne

GMINA NYSA - OBSZAR DYNAMICZNEGO WZROSTU

Model scenariusza oparto na: atrakcyjności inwestycyjnej gminy Nysa, potencjale jej kapitału ludzkiego, aktywności w przyciąganiu inwestycji, rewitalizacji przestrzeni miejskiej, atrakcyjności turystycznej, prognozowanej poprawie sytuacji gospodarczej w kraju oraz polityce kraju wspierającej procesy demograficzne.

Opis scenariusza:

Oferta inwestycyjna gminy Nysa, oparta na specjalnej strefie ekonomicznej, korzystnym położeniu oraz zasobach kapitału ludzkiego, umożliwiła przyciągnięcie do Nysy dużych inwestorów branży przemysłowej. Decydując się zlokalizować inwestycję na jej obszarze firmy wzięły pod uwagę niskie koszty pracy oraz bliskość chłonnych rynków zbytu na Śląsku i aglomeracji wrocławskiej. Dodatkowym atutem w negocjacjach była istniejąca oferta kształcenia na obszarze gminy, odpowiadającego profilowi zatrudnienia w firmach. Oznaczało to dla potencjalnych inwestorów, że na tym terenie znajduje się tu odpowiedni potencjał kapitału ludzkiego dla planowanej działalności produkcyjnej. W ciągu 3 lat uruchomiona została produkcja komponentów do silników oraz sprzętu AGD. Łącznie zatrudnienie w nyskich zakładach znalazło 600 osób. Konkurencyjność strefy gospodarczej w Nysie spowodowała, że lokalizacją działalności na terenie gminy zainteresowały się dodatkowo mniejsze przedsiębiorstwa z branży samochodowej i branży spożywczej. Pomimo początkowych trudności w rekrutacji, dzięki dofinansowaniu z funduszu unijnych i wsparciu Powiatowego Urzędu Pracy, udało się podnieść kompetencje, umiejętności i wiedzę osób, które zainteresowane były pracą w „strefie". Poziom wynagrodzeń początkowo odbiegał od oczekiwań pracowników, lecz w miarę zwiększania fachowości systematycznie rósł.

Władze samorządowe Nysy, realizując plan rewitalizacji miasta, pozyskały środki finansowe z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego na lata 2014 - 2020. Promocja gminy i jej oferty kulturalnej przyczyniły się do zwiększenia rozpoznawalności Nysy wśród turystów. Miasto wraz z zabytkami sakralnymi, Twierdzą Nysa, Jeziorem Nyskim oraz zabudową śródmiejską stało się jednym z ważniejszych miejsc turystycznych województwa opolskiego, a obszar nysko-jesenicki atrakcyjnym miejscem do uprawiania turystyki aktywnej, rekreacji i odpoczynku.

Odczuwalna poprawa sytuacji na rynku pracy przyczyniła się do wzrostu dochodów społeczności lokalnej, wzrostu usług i poprawy dochodów lokalnych małych firm i mikroprzesiebiorców. Zwiększyły się inwestycje osób prywatnych, których efektem była poprawa ładu przestrzennego i atrakcyjności turystycznej. Stabilność ekonomiczna rodzin pozytywnie przełożyła się na sytuacją demograficzną. Wpływ na to miała także polityka prorodzinna. Poprawa sytuacji ekonomicznej pozytywnie wpłynęła na wzrost postaw obywatelskich oraz zwiększenie budżetu instytucji kulturalnych. Wzrosły także widocznie dochody budżetu gminy, co pozwoliło na realizację inwestycji poprawiających poziom życia i bezpieczeństwa publicznego.

Przed Nysą stoją jednak nowe wyzwania, m.in. jak poprawić jakość usług publicznych, jak inwestować w wiedzę w szybko zmieniającym się otoczeniu i zachować nadal dynamikę wzrostu, gdyż poziom rozwoju społeczno-gospodarczego jest ciągle wyraźnie niższy niż w Europie Zachodniej.

Prawdopodobieństwo takiego scenariusza: duże/średnie

Uzasadnienie: gmina Nysa posiada atuty, aby stać się obszarem dynamicznego wzrostu gospodarczego. Posiada bardzo dobrą lokalizację przestrzenną dla lokalizacji produkcji przemysłowej, tj. położenie blisko głównych szlaków komunikacyjnych oraz dużych rynków zbytu. Na obszarze gminy funkcjonuje specjalna strefa ekonomiczna, która oferuje duży obszar przeznaczony pod inwestycje. Nysa jest ośrodkiem akademickim, który umożliwia kształcenie kadr dla lokalnej gospodarki. Prawdopodobieństwo wystąpienia tego scenariusza zależy od sposobu działania lokalnych władz. Wskazane jest obranie strategii aktywnej w poszukiwaniu inwestorów oraz monitoring konkurencji.

b) scenariusze najbardziej prawdopodobne

POWOLNY WZROST

Model scenariusza oparto na: wysokiej ocenie atrakcyjności inwestycyjnej gminy Nysa, jej niepełnym wykorzystaniu potencjału kapitału ludzkiego, aktywności gminy w przyciąganiu inwestycji, rewitalizacji przestrzeni miejskiej Nysy, atrakcyjności turystycznej gminy Nysa, prognozowanej poprawie sytuacji gospodarczej w kraju, dużej konkurencyjności ośrodków wzrostu, w szczególności na rynku pracy.

Opis scenariusza:

Oferta inwestycyjna gminy Nysa, oparta na specjalnej strefie ekonomicznej i korzystnym położeniu, umożliwiła przyciągnięcie do Nysy jednego dużego inwestora branży przemysłowej oraz kilka mniejszych firm. Firmy ogłosiły rekrutację do pracy. Pomimo wysokiego bezrobocia, duża liczba osób poszukująca zatrudnienia rozczarowana była wymaganiami i wynagrodzeniami oferowanymi przez te firmy. W krótkim czasie okazało się, że zrekrutowanie wymaganej liczby pracowników oznacza wyjście poza obszar podregionu nyskiego. W ciągu 2-3 lat sytuacja na rynku pracy zdecydowanie się poprawiła. Nie poprawił się jednak poziom zarobków, gdyż efektywność pracy była na niskim poziomie. Związane było to z niedoinwestowaniem w wiedzę oraz umiejętności praktyczne przydatne na rynku pracy i wymagane przez pracodawców, w kontekście poprawy efektywności wykonywanej pracy.

Poprawa na rynku pracy, tylko w niewielkim stopniu wpłynęła na sytuację demograficzną w gminie Nysa. Młodych ludzi nadal kusi życie wielkomiejskie i oferta kulturalna oraz zarobkowa dużych aglomeracji. Zwiększyła się natomiast liczba urodzeń, dzięki wprowadzeniu przez państwo pakietu reform wspierających rodziny wielodzietne. Podobnie jak w innych regionach w kraju, położonych

peryferyjnie w stosunku do centrów rozwoju gospodarczego, w gminie Nysa ciągle ubywa mieszkańców.

Dzięki dotacjom na rewitalizację miast, władze samorządowe zdecydowanie poprawiły wygląd i funkcjonalność miasta. Wobec ciągłego ubytku mieszkańców, Nysa staje się miastem ludzi starszych. Spada przestępczość, a także dynamika rozwoju oparta na drobnej przedsiębiorczości (spada liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON). Poziom dochodów gminy w przeliczeniu na mieszkańca utrzymuje się na stałym poziomie dzięki dochodom ze strefy ekonomicznej. Oferta turystyczna gminy Nysa jest znana. Nysę odwiedza coraz więcej osób, jednak brakuje oferty turystycznej, która generowałaby dochody dla gminy i jej mieszkańców. Oparta jest ona na usługach niskiej jakości. Coraz większe koszty ponoszone są na utrzymanie infrastruktury społecznej w związku ze zmniejszającą się liczbą ludności. Dopiero pod koniec okresu czasowego realizacji strategii udaje się odwrócić negatywny trend demograficzny. Po 2020 roku ludności gminy już nie ubywa, ale też nie rośnie. Nysa jest regionalnym centrum rozwoju, ale charakteryzuje się przeciętnymi wskaźnikami rozwoju społeczno-gospodarczego.

Prawdopodobieństwo takiego scenariusza: średnie

Uzasadnienie: gmina Nysa posiada atuty, aby stać się obszarem dynamicznego wzrostu gospodarczego. Ma bardzo dobrą lokalizację przestrzenną dla lokalizacji produkcji przemysłowej, tj. położenie blisko głównych szlaków komunikacyjnych oraz dużych rynków zbytu. Funkcjonuje tu specjalna strefa ekonomiczna, która oferuje duży obszar przeznaczony pod inwestycję. Nysa jest ośrodkiem akademickim, który umożliwia kształcenie kadr dla lokalnej gospodarki. Zatrzymanie tych kadr na terenie gminy zależeć będzie od atrakcyjności zatrudnienia na jej obszarze. Może się okazać, że pomimo rozwiązania problemu bezrobocia, oferta pracy jest mało atrakcyjna w porównaniu z pracą w dużym mieście. Przyciągniecie inwestycji do gminy Nysa to oczywiście pierwszy, najważniejszy krok w celu poprawy sytuacji na rynku pracy. Istotne w dalszej kolejności jest zapewnienie odpowiedniej jakości kadr dla lokalnej gospodarki. Inwestycje w kadry powinny przełożyć się na efektywność produkcji lub jakość usług firm zlokalizowanych na obszarze gminy Nysa, a tym samym na wyniki ekonomiczne tych firm.

W przypadku tego scenariusza wskazane jest obranie strategii aktywnej w poszukiwaniu inwestorów oraz realizacja działań wspierających potencjał kadr lokalnej gospodarki.

c) scenariusze pesymistyczne

STAGNACJA

Model scenariusza oparto na: możliwym pogorszeniu sytuacji gospodarczej na świecie, dużej konkurencyjności inwestycyjnej dużych ośrodków metropolitalnych, zwłaszcza dla inwestycji opartych na wysokich technologiach, migracji osób młodych poza obszar gminy w celach zarobkowych i działaniach związanych z rewitalizacją miasta.

Opis scenariusza:

Nowy konflikt na Bliskim Wschodzie pogłębia ogólnoświatowy kryzys gospodarczy. Pogorszenie się sytuacji na rynkach międzynarodowych zwiększa konkurencję o inwestycje pomiędzy gminami, na obszarze, których zlokalizowane są tereny inwestycyjne. Wskutek osłabienia światowej gospodarki i silnej presji konkurencyjnej ze strony dużych aglomeracji, na terenie gminy Nysa nie inwestuje żaden znaczący inwestor. Powstaje kilka małych firm, ale o niskim poziomie innowacyjności. Nie powoduje to znaczącej poprawy na rynku pracy. Poziom bezrobocia utrzymuje się stale na wysokim poziomie. Powszechna jest migracja zarobkowa poza granice kraju oraz do dużych ośrodków miejskich. Szczególnie jest to widoczne wśród młodzieży. W ciągu kilku lat w wyniku migracji oraz niskiej liczby urodzin, populacja Nysy zmniejsza się o kolejne parę tysięcy osób. Powoli spada poziom bezrobocia, lecz duża cześć osób pracuje w sektorze publicznym. Dzięki funduszom unijnym udało się przeprowadzić kilka inwestycji miejskich, m.in. związanych z dalszą rewitalizacją miasta. Niestety widoczne jest niedoinwestowanie przestrzeni miejskiej poza ścisłym centrum miasta. Nysa ma dwa oblicza. Odrestaurowane centrum oraz zaniedbane i zdewastowane osiedla okalające miasto. Trudna sytuacja jest także na obszarach wiejskich. Brakuje środków na inwestycje drogowe. Ich stan, zwłaszcza tych o mniejszym znaczeniu, ulega zdecydowanemu pogorszeniu. Zagraża to spójności wewnętrznej gminy. Nysa kojarzona jest przede wszystkim z jeziorem, jednak oferta turystyczna bazuje na niedoinwestowanych ośrodkach wypoczynkowych, z których korzystają niezamożni. Nie przekłada się to na wzrost dochodów mieszkańców i gminy.

Prawdopodobieństwo takiego scenariusza: małe

Uzasadnienie: Prognozy gospodarcze wskazują na wychodzenie gospodarki światowej z kryzysu. Rozwój społeczno-gospodarczy Polski wspierany będzie poprzez środki i mechanizmy wsparcia Unii Europejskiej na lata 2014 – 2020. Alokacja tych środków nie jest zagrożona. Polityka zagraniczna wskazuje, że Polska nie zaangażuje się w kolejny konflikt poza granicami kraju. Ewentualny konflikt zbrojny wywarłby wpływ na gospodarkę całego świata, można jednak oczekiwać, że wpływ na rozwój gospodarczy Polski nie byłyby aż tak znaczny. Krajowa gospodarka jest mocna powiązania z gospodarkami Unii Europejskiej. Zdecydowana większość polskiego eksportu trafia na jej rynki wewnętrzne. Polska to także duży rynek wewnętrznej konsumpcji. Istotnym zagrożeniem dla rozwoju lokalnej gospodarki gminy Nysa będzie utrzymanie niekorzystnych tendencji demograficznych. Nałożenie na to problemów na rynku pracy, wskutek braku poprawy tej sytuacji, może bardzo negatywnie wpłynąć na poziom rozwoju społeczno-gospodarczego gminy.

W przypadku tego scenariusza wskazane jest obranie strategii aktywnej w poszukiwaniu inwestorów oraz realizacja działań wspierających procesy demograficzne na obszarze gminy Nysa.

7. Zewnętrzne a wewnętrzne uwarunkowania rozwoju gminy Nysa

a) dominujące tendencje rozwojowe i ocena ich wpływu na rozwój gminy Nysa,

b) oddziaływanie czynników zewnętrznych na uwarunkowania wewnętrzne i potencjał, jakim dysponuje gmina Nysa,

c) bariery rozwoju,

d) szanse Rozwoju.

Analizując zewnętrzne i wewnętrzne uwarunkowania rozwoju gminy Nysa skupiono się na kluczowych zagadnieniach, rozpatrując je pod kątem tendencji, ich wpływu na rozwój gminy, wzajemnych powiązań oraz pod kątem barier i szans rozwoju.

Sfera przestrzenna

Położenie gminy Nysa jest jej zdecydowanym atutem. Mocną stroną gminy jest bliskość ważnych szlaków komunikacyjnych (w tym autostrady A4), która powoduje, że jej obszar jest stosunkowo łatwo dostępny z innych regionów Polski oraz z Niemiec. Bliskość granicy z Republiką Czeską jest dodatkowym atutem. Położenie pomiędzy dużymi rynkami zbytu to szansa dla lokalnej gospodarki, opartej na działalności przemysłowej, usługowej oraz turystycznej. Wysoka atrakcyjność przestrzeni inwestycyjnej dużych ośrodków wzrostu oraz sąsiadujących ośrodków z gminą Nysa może stanowić zagrożenie związane z odpływem kapitału ludzkiego oraz może doprowadzić do współzawodnictwa o nowe inwestycje.

Przestrzeń miejska gminy Nysa posiada spory potencjał rozwojowy związany z działalnością usługowo-handlową oraz turystyczno-kulturalną. Potencjał przestrzeni miejskiej wynika z synergii funkcji społeczno-gospodarczych (łatwa dostępność komunikacyjna, jako centralnie położonego w subregionie ośrodka wzrostu, sieć powiązań społeczno-gospodarczych na poziomie regionalnym i lokalnym, funkcja administracyjna). Szansą na wykorzystanie tego potencjału będzie realizacja projektów rewitalizacji przestrzeni miejskiej. Jakość przestrzeni miejskiej poprawi się także dzięki budowie obwodnicy.

Szansą gminy Nysa jest także przestrzeń związana z Jeziorem Nyskim, który oprócz funkcji przeciwpowodziowej, pełni również funkcję rekreacyjną. Zagrożeniem dla wykorzystania tej przestrzeni jest niska jakość infrastruktury turystyczno-wypoczynkowej. Położenie gminy Nysa w dolinie Nysy Kłodzkiej stwarza zagrożenie powodziowe znacznej części obszaru gminy.

Bariery:

- Niewystarczająca jakość przestrzeni miejskiej, w tym niewystarczający poziom rozwoju dróg w mieście, brak parkingów,
- Niewystarczająca jakość dróg lokalnych, stanowiących podstawę spójności terytorialnej i dostępności wewnętrznej gminy Nysa,
- Pogarszająca się jakość infrastruktury kolejowej,

- Zagrożenie powodziowe i niedoinwestowanie infrastruktury przeciwpowodziowej,
- Silna presja konkurencyjna ośrodków wzrostu, w szczególności Wrocławia, aglomeracji śląskiej i Opola o czynniki wzrostu, przede wszystkim kapitał ludzki.

Szanse rozwoju:

- Korzystne położenie względem ośrodków wzrostu oraz w przestrzeni komunikacyjnej zarówno europejskiej jak i krajowej,
- Wykorzystanie potencjału Nysy, jako subregionalnego ośrodka wzrostu we wschodniej części województwa opolskiego,
- Wykorzystanie funduszy europejskich i krajowych na inwestycje infrastrukturalne kluczowe dla rozwoju przestrzeni gminy Nysa, w szczególności funduszy na rewitalizację przestrzeni miejskiej, poprawę jakości dróg oraz zabezpieczenie przeciwpowodziowe.

Sfera społeczna

W gminie Nysa, podobnie jak w całym województwie opolskim, ubywa mieszkańców. Jej sytuacja na tle województwa opolskiego jest stosunkowo korzystna, ale rozmiar ubytku mieszkańców na przestrzeni kilku lat jest znaczny. Prognozy długoterminowe nie są optymistyczne. Odwrócenie tego negatywnego trendu będzie największym wyzwaniem polityki społecznej kraju. Będzie także w dużym stopniu determinować realizację lokalnej polityki społecznej na obszarze gminy. Zwiększenie liczby urodzeń i zatrzymanie migracji, przede wszystkim młodych osób, zależeć będzie prawdopodobnie od poprawy sytuacji na rynku pracy, bezpośrednio na obszarze gminy. Powstanie specjalnej strefy gospodarczej to mocna strona gminy. Kolejnym krokiem powinno być pozyskanie przedsiębiorców, którzy zainwestują na jej terenie. Poprawa sytuacji na rynku pracy powinna być skorelowana w czasie z inwestycjami w kapitał ludzki. Mocną stroną gminy jest bogata oferta edukacyjna, w tym także kształcenia wyższego. Powinno się dążyć do kształtowania oferty edukacyjnej dopasowanej do potrzeb rynku pracy. Szansą na to jest współpraca przedsiębiorców oraz sektora edukacyjnego. Powinno zwrócić się uwagę także na ofertę kształcenia praktycznego oraz kształcenia ustawicznego. Poprawa na rynku pracy oraz inwestycje w kapitał ludzki mogą zdecydowanie podnieść oceną jakości życia w gminie Nysa. Ponadto mocną stroną gminy jest infrastruktura społeczna i techniczna oraz oferta kulturalna. W celu poprawy jakości życia, gmina powinna zainwestować w infrastrukturę rekreacyjną i sportową pozwalającą w pełni wykorzystać walory przyrodnicze, w tym przestrzeń wokół Jeziora Nyskiego.

Bariery:

- Spadek liczby urodzeń,
- Migracja, w szczególności młodych osób poza obszar gminy Nysa,
- Oferta edukacyjna niedostosowana do potrzeb rynku pracy.

Szanse rozwoju:

- Dalsze inwestycje w specjalnej strefie ekonomicznej i poprawa na rynku pracy,
- Współpraca przedsiębiorców z sektorem edukacyjnym w celu poprawy jakości kształcenia pod kątem potrzeb rynku pracy,
- Wykorzystanie walorów Jeziora Nyskiego do kształtowania oferty spędzania wolnego czasu i poprawy oceny jakości życia przez mieszkańców gminy Nysa.

Sfera gospodarcza

Gmina Nysa pozytywnie wyróżnia się na tle kraju oraz podobnych badanych samorządów w poziomem przedsiębiorczości indywidualnej. Widoczne jest to w liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON. Atutem Nysy jest utworzenie specjalnej strefy ekonomicznej, która może poprawić sytuację na lokalnym rynku pracy. Dalsze inwestycje na obszarze gminy Nysa mogą pozytywnie wpłynąć na całą lokalną gospodarkę. Widoczne jest to na przykładzie podobnych miejsc, w których powstały specjalne strefy ekonomiczne. Można zauważyć także wzrost dochodów takich samorządów. Oznacza to więcej środków finansowych na dalsze inwestycje na obszarze gminy.

Gmina Nysa powinna prowadzić aktywny marketing oferty inwestycyjnej. Zagospodarowanie terenów inwestycyjnych oraz inwestycje o charakterze gospodarczym na jej obszarze, to priorytet w rozwoju społeczno-gospodarczym. Ocena atrakcyjności inwestycyjnej gminy Nysa jest wysoka. Decyduje o tym jakość powiązań przestrzennych (dogodne położenie, infrastruktura transportowa) oraz potencjał kapitału ludzkiego, jako ośrodka akademickiego. Zagrożeniem dla rozwoju może być proces zasysania zasobów kapitału ludzkiego do stosunkowo bliskich obszarów metropolitalnych.

Ważnym potencjałem gminy Nysa są turystyka i sport. Bogactwo przyrodniczo-kulturowe stwarza możliwości do rozwoju aktywności gospodarczej w zakresie turystyki, kultury, rekreacji i sportu. Konkurencyjność i atrakcyjność kulturalną gminy kształtują także liczne imprezy, w tym o charakterze międzynarodowym. Zagrożeniem dla wykorzystania potencjału turystycznego może być niedoinwestowanie w infrastrukturę turystyczną oraz usługową. Kluczowe inwestycje dla wykorzystania tego potencjału to rewitalizacja przestrzeni miejskiej oraz zagospodarowanie przestrzeni wokół Jeziora Nyskiego. Zagrożeniem może być także brak zdolności finansowych przedsiębiorców do kształtowania odpowiedniej jakości oferty usługowej związanej z ofertą turystyczną gminy.

Bariery:

- Nie w pełni uzbrojone tereny pod inwestycje gospodarcze,
- Silna konkurencyjna ośrodków wzrostu społeczno-gospodarczego o zasoby, przede wszystkim o kapitał ludzki,

- Niedoinwestowanie w infrastrukturę turystyczną oraz usługową, kluczową dla rozwoju turystyki.

Szanse:

- Aktywny marketing oferty inwestycyjnej gminy Nysa,
- Duży potencjał lokalnej przedsiębiorczości, opartej na małych i mikroprzedsiębiorcach,
- Duży potencjał rozwoju kapitału ludzkiego,
- Korzystne dla atrakcyjności inwestycyjnej położenie i infrastruktura komunikacyjna,
- Podniesienie atrakcyjności przestrzeni miejskiej poprzez dalszą rewitalizację oraz poprawa zagospodarowania turystycznego wokół Jeziora Nyskiego.
- Wsparcie inwestycyjne dla sektora mikro i małych przedsiębiorstw w ramach środków unijnych

Słownik pojęć

Podregion nyski, podregion opolski – w klasyfikacji jednostek terytorialnych do celów statystycznych województwo opolskie podzielone jest na dwa podregiony: nyski oraz opolski. Podregion nyski obejmuje powiaty: brzeski, kluczborski, namysłowski, nyski i prudnicki, zaś podregion opolski powiaty: głubczycki, kędzierzyńsko-kozielski, krapkowicki, oleski, opolski, strzelecki oraz miasto Opole."[35]

Subregion nyski – brak jednej definicji. W Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju (KPZK) to obszar otaczający ośrodek miejski o charakterze subregionalnym, czyli ośrodek o liczbie ludności pomiędzy 50000, a 100000. Oznacza to, że tak wyznaczony obszar obejmuje miasto Nysę i otaczające je obszary wiejskie (de facto obszar gminy Nysa). Subregion może jednak obejmować w uzasadnionych przypadkach, mając na uwadze funkcjonalność przestrzeni, szerszy obszar.

Obszar funkcjonalny – wg KPZK – zwarty układ przestrzenny składający się z funkcjonalnie powiązanych terenów, charakteryzujących się wspólnymi uwarunkowaniami i przewidywanymi, jednolitymi celami rozwoju.

Destynacja turystyczna - (ang. destination - cel, przeznaczenie) – docelowe miejsce podróży turysty.

[35] Źródło: RPO WO 2014 – 2020

Spis wykresów, tabel i map

Rysunek 1. Frekwencja wyborcza – wybory samorządowe, lata 1998-2010. 30

Rysunek 2. Frekwencja wyborcza – wybory parlamentarne, lata 1997-2011. 30

Wykres 1 gmina miejska Racibórz, gmina miejska Bolesławiec, gmina miejsko-wiejska Nysa, gmina miejska Malbork - analiza wskaźnikowa - podsumowanie 48

Tabela 1 Liczba ludności gminy Nysa, lata 2002-2012. 15

Tabela 2. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych w gminie Nysa, lata 2002-2012 27

Tabela 3 Przyrost naturalny, lata 2002-2012. 28

Tabela 4 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców, lata 2005-2012. 29

Mapa 1 Podział województwa opolskiego na jednostki statystyczne NUTS3. 8

Mapa 2 Podział administracyjny powiat nyskiego. 12

Mapa 3 Położenie Nysy na tle lokalnych ośrodków rozwoju. 19

Mapa 4 Położenie Nysy na tle gmin partnerskich w Republice Czeskiej. 20

Mapa 5 Położenie gminy Nysa w województwie opolskim, na tle ośrodków powiatowych w województwie opolskim. 22

Mapa 6 Położenie gminy Nysa na tle największych miast w Polsce. 24

Mapa 7 Położenie gminy Nysa w Europie. 26

Bibliografia

1. Strategia Rozwoju Kraju 2020,
2. Raport Polska 2030,
3. Rocznik Statystyczny Województwa Opolskiego za rok 2012,
4. Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020,
5. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030,
6. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego 2010,
7. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010—2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie,
8. Atrakcyjność Inwestycyjna Województw i Podregionów Polski 2011,
9. Syntetyczny wskaźnik rozwoju miast opracowany przez Monitor Rozwoju Miast Polskich,
10. http://www.paiz.gov.pl,
11. Atrakcyjność inwestycyjna regionów 2012, Raport dla Województwa Opolskiego,
12. Bank danych lokalnych www.stat.gov.pl,
13. *Turystyka*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, ISBN 978-83-01-15294-9,
14. http://www.europradziad.pl ,
15. http://www.nysa.eu,
16. http://www.nyskieksiestwo.turystyka.net,
17. Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego 2014-2020,
18. Strategia Rozwoju Gminy Nysa na lata 2004 – 2015.